

Etnik Reklamcılığa Hoş Geldiniz!

(Ulusal, kültürel ve dini değerleri pazarlayan ekonominin
"Paralel Topluma" katkısı)

Bayramınız kutlu olsun ...

Tüm müşterilerimizin şeker bayramını en içten dileklerimizle kutlar,

sağlık, başarı ve mutluluklar dileriz.

Her şey gönlünüzce olsun!

Stadtparkasse
Düsseldorf

Döneriniz Merkel'den, Hesap numaranız Deutsche Bank'tan,
Cep telefonunuz Ay Yıldız'dan, Arabanız Mercedes'ten,
Alışverişiniz Aldi'den, Türk politikacıları istediğiniz her partiden...
O zaman niçin Almanca öğrenmiyorsunuz?

Bir süre önce Stadtparkasse'den bir mektup aldım. Mektubu açıp baktığımda, içinden reklam yerine hiç beklemediğim bir tebrik kartı çıktı. Bu kartta şeker bayramı kutlanıyordu. İlk önce şaşırđım, çünkü şimdiye kadar (on yıldan fazla müşterileriyim) hiç böyle bir tebrik kartı almamıştım. Aklıma bir kaç ay önce, yine başka bir yerde müşteri olduğum şirketten (Unitymedia) aldığım mektup geldi. Bu mektupta da 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlanıyordu. Ve hepsi de Türkçeydi. Bütün mukaveleleri Almanca yapmış olmama rağmen, yaklaşık iki yıldan beri reklamlar Türkçe geliyor. Sadece Türkçe bir isimden yola çıkarak Türkçemin iyi ve dini inancımın İslam olduğunu nereden biliyorlardı? Ya ben başka bir azınlık dilini Türk-

çeden daha iyi konuşuyorsam, ya da başka bir inanca veya ulusa aitsem, ya Almancam Türkçemden daha iyiye! Acaba bu reklamları gönderen Alman firmalarındaki çalışanların Türkiyelilere bakış açısı nasıl? "Türkiyeli ya da Türk ismi, eşittir Türk, eşittir Türkçe, eşittir Müslüman, döner ve lokum yiyen, ayran ve çay içen, Almanca bilmeyen ve bol bol Türk kanalları izleyen insanlardır" yönünde miydi? Ya nedeni? Neden son bir iki yıldır Almanya'daki yabancıların kendi dillerinde reklamlar yapılıyor ve hizmetler veriliyor? Acaba Alman ekonomisinin kötü gidişatıyla mı, yoksa son finans kriziyle mi ilgili bütün bunlar? Yoksa Entegrasyondan vaz mı geçildi? Nedenleri ne olursa olsun, bu yak-

■ 2. Sayfada

3 O ZAMAN NİÇİN ALMANCA ÖĞRENMİYORUZ?

Şüphesiz "entegrasyonun en önemli unsuru Almanca öğrenmektir" ezberine dayalı politika açıkça iflas etmiştir. Ancak bu iflas, ne Almanca öğrenmenin gereksiz olduğunun, ne de "entegrasyon"un "bir unsur" olmadığına bir kanıtı değildir.

4 ANADİLİ VE İSLAM DİN DERSLERİ

Resmi görüş kabul etmese de bugün Almanya çok kültürlü bir topluma dönüşmüştür. Bu dönüşüm Alman devletinin bizlere ve anadili derslerine bakışında da değişiklik yaratmıştır.

7 AT/AB'DE TÜRKÇEYİ ANADİLİ OLARAK ÖĞRENME HAKKI İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Alman öğrencilerin Türkçeyi 2. veya 3. yabancı dil olarak öğrenebilmesi, onlar için olumlu bir gelişimdir, ama Türk kökenli öğrenciler için değil.

8 ALMANYA'DAKİ TÜRK VELİ- LERİNİN EĞİTİM VE ÖĞRE- TİM KONUSUNA YAKLAŞIMI

Ana-babalar olarak hemen bugünden itibaren zaman kaybetmeden çocukların okullarıyla, öğretmenleriyle ilişkiye geçilmeli.

9 EDEBİYAT, BİLİM, KOLEKTİF ZİHNİYET

Okur, edebiyatın etkisi altında değişir, kolektif kimliklere ihtiyaç duymadan kendine güvenen, eleştirel bir kişilik haline gelebilir. Edebiyatın etkileme gücü, çoğu kez onu sivriltme, abartma enerjisinden de ileri gelir.

14 "İKİNCİ DİL OLARAK AL- MANCA ÖĞRETİMİ"

Öğretmen adaylarının Türkçe öğrenmeleri, Türk kökenli öğrenciler açısından ise tanınma duygusunun gelişmesine yol açmakta ve iletişimi güçlendirici bir rol oynamaktadır.

15 GÖÇÜN 47. YILIN- DA TÜRK EDEBİYATININ ALMANYA'DA ULAŞTIĞI AŞAMA.....

laşım paralel toplum olgusunu derinleştirecek ve entegrasyonu zorlaştıracak niteliktedir.

Daha düne kadar Almanca öğrenilmesi için Türkçe'den vazgeçilmesi beyan ediliyordu. Bazı okullara Türkçe konuşma yasağı getirilmiş, velilerden evlerde bile çocuklarıyla Almanca konuşulması istenir olmuştu. TRT.INT yayından kaldırılmış, lahmacunun adı *türkische Pizza*, sucuğun adı da *türkische Wurst* olmuştu. Böylece daha çabuk Almanca öğrenilecek ve entegrasyon başarılacaktı. Fakat bir çelişki de kendini gösteriyordu. Bir yandan politika nerdeyse Türkçe konuşmayı yasaklarken, Alman firmaları bir kaç müşteri kazanabilmek için yabancıların kendi dillerinde reklam ve hizmet sunmalarına ne demeli! ("Artan oranda Bankalar Türkçe hizmetine başlıyor", *abendblatt.de*). Velilere ve Türkiyeli topluma tenbih edilen Alman firmalarından esirgenecek miydi? Çocukların Almanca bilmemesi durumundan aileler sorumlu tutuluyor, azar iştiliyordu. Pe ki firmalara göz mü yumulacak? Etnik reklamcılık entegrasyona bir engel teşkil edip 'paralel müşteri'lerin doğmasını teşvik etmiyor mu? Eğer Deutsche Bank'ta bütün işlemleri (hesap, mukavele vs.) Türkçeyle yapabiliyorsanız, eğer cep telefonunuzu Ay Yıldız'da (E-plus'a ait) hiç Almanca bilmeden satın alabiliyorsanız, hatta Almanya'daki Türkiye kökenli politikacılar partileri için Türkçe bildiri dağıtıyorlarsa, dolayısıyla Almanca bilmeden de, anadilinizde yaşama koşulları oluşturuluyorsa (paralel toplum) ve buna da Almanya'nın önde gelen dev firmaları katkıda bulunuyorlarsa, öyleyse entegrasyonun ve Almanca öğrenmenin ne anlamı kaldı? Ekonomik çıkarlar için politik hedefler feda mı edilecek? Etnik reklamcılıkla gelen bu engelin Almanca öğrenmeyi ve entegrasyonu zorlaştırmakla kalmayıp, tam tersine paralel toplumları genişleteceği kesindir. Bundan da daha vahim olan, bu reklamların

kime hitap edeceği tartışmasının yeni yapay problemleri ve münakaşaları birlikte getirmesidir.

Her şey helal ürünle başlamıştı. İlk önce HARİBO şekerleme firması, İslam'a uygun "ayıcık" üretmeye başladı, sonra WIESENHOF aynı yolda, helal et ürünleri (salam, sosis) pazarladı. Arkasından Frankfurt'ta hakimın verdiği kararla (karısını terbiye etmek için İslam'da öngörülen dayanın normal olduğu) devam etti. Ve artık ürüne göre reklam yapmanın da zamanı gelmişti.

Daha şimdiden Media-Markt'ın ünlü "Saubillig" reklamları üzerinden tartışmalar başlamıştır. "Reklamlarda yalnızlık yapanların, piyasada tutunması zor olur. 'Saubillig' i Türkçeye çevirdiğimizde, Müslümanlarda hiç de sevilmeyen ve pis olarak görülen 'Domuz' la karşı karşıya kalırız. Domuzu koyunla değiştirirsek de, reklamın keskinliği kalmaz. Koyunun yanına da şunu: 'Bu fiyatlar için insan kendini kurban eder' yazarsak, o zaman Alman müşteriler hayal

kırlığına uğrar ve bizi barbar olarak görürler. Böyle reklamlar iki kültür için uygun düşmüyorlar." - Agentur für interkulturelles Marketing in Berlin. (Die Welt, 26.01.2008)

Yarın da bankalar promosyon olarak Türk müşterilerine "Sparschwein" yerine "Sparschaf" verirse hiç şaşmamak gerekir. Çünkü daha şimdiden bu gibi promosyonlar verilmektedir. Mesela Deutsche Bank'ın promosyonları arasında tavla seti, Atatürk biyografisi, elektrikli çay cezvesi bile var.

Böylece, şimdiki kadar hiç kimse nin umurunda olmayan ve hiç kimseyi ilgilendirmeyen böyle reklamlar veya hizmetler üzerinden toplum bir daha yapay bir şekilde etnik ve dini bazda karşı karşıya getirilecek ve tartışmalar alevlenecektir. Birileri çıkarları için (reklamcılar, firmalar, çıkar grupları, vs.), Türklerin değer ve yargılarının reklamlarda da daha fazla göz önünde bulundurulmasını isteyecek, diğerleri de (Toplumdaki çoğunluk) buna karşı çıkacak, kendi değer ve yargılarına sahip çıkmaya yönelecek. Birileri "Koyun" derken, diğerleri "Domuz" diyecek, ortada kalan da, yine her zamanki gibi, hasar tespit yapan ötekileri olacaktır. Bir delinin kuyuya attığı taş çıkarmak için bir daha kırk akıllı uğraşacak ve yıllar geçecek. Bu arada bankalar, firmalar, reklamcılar paraları götürüp, sanki sorunu kendileri yaratmamış gibi davranacaklardır. (Bu etnik reklamcılığın oluşmasındaki en büyük etmen firmaların, müşteri kazanmak istemsiştir). Ardından neden bu duruma gelindiğine yönelik sorular sorulacak, cevaplar da, "yabancıların entegre olmak istemedikleri" yönünde somutlaşacaktır.

Diğer bir konu ise, ekonomik krizin derinleşmesiyle müşterilere olan rekabetin artması sonucu bu etnik reklamcılığın ne kadar etnikleştirileceği ve derinleştirileceğidir. Bu da paralel toplumların içinde yeni bir paralel toplumların yeşermesi potansiyelini birlikte getirecektir.

İÇERİK

Etnik Reklamcılığa Hoş Geldiniz!	1
O Zaman Niçin Almanca Öğrenmiyoruz?	3
Anadili ve İslam Din Dersleri	4
Prof. Dr. Yasemin Karakaşoğlu ile Söyleşi	5
Yolunuzu Özgürlüğe Çıkaran Bir Kitap	6
AT/AB'de Türkçe'yi anadili olarak öğrenme hakkı ile ilgili düzenlemeler	7
Almanya'daki Türk Velilerinin Eğitim ve Öğretim Konusuna Yaklaşımı	8
Edebiyat, Bilim, Kolektif Zihniyet	9
Eğitimde Çokdillilik ve Çokkültürlülük Üzerine Düşünceler	10
İki dilli veya çok dilli eğitim: Günümüzde hala olanaklı mı? II	11
Okullarda Yabancı Kökenli Öğretmenlere İhtiyacımız Var!	12
Öğretmenlik Eğitimi Dalı Kapsamında Türkçe	13
Göçün 47. Yılında Türk Edebiyatının Almanya'da Ulaştığı Aşama...	14
Almanya Edebiyatından Seçki	15
Almanya Genelinde Onbinlerce Öğrenci Eğitim Koşullarını Protesto Etti	16
Küresel Finans Krizi Üniversite Öğrencilerini Olumsuz Etkileri	16

DIE GASTE
İki aylık TÜRKÇE GAZETE

DİL VE EĞİTİMİ GELİŞTİRMEK
İÇİN İNİSİYATİF

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
(ViSdP): ZEYNEL KORKMAZ
(Duisburg/Essen Üniversitesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü)

E-Posta Adresi:
diegaste@yahoo.com

O Zaman Niçin Almanca Öğrenmiyoruz?

Ahmet ONAY

Evet, şunumuz şurdan, bununuz burdan. Ve tüm bu gelişmeler ve olgular, “entegrasyonun en önemli unsuru Almanca öğrenmektir” ezberinin yalın bir politika olarak uygulandığı, Almanca öğrenemeyenlerin/öğrenmeyenlerin “entegrasyon özürülü” ilan edildiği ya da eğitim sisteminde “geri zekalı” kabul edildiği bir ortamda ne anlama gelmektedir?

Şüphesiz “entegrasyonun en önemli unsuru Almanca öğrenmektir” ezberine dayalı politika açıkça iflas etmiştir. Ancak bu iflas, ne Almanca öğrenmenin gereksiz olduğunun, ne de “entegrasyon”un “bir unsuru” olmadığını bir kanıtı değildir. Bu iflas (ya da olgu), sadece “entegrasyon” amacıyla sürdürülen Almanca öğretmeye ya da öğrenmeye yönelik politikaların, uygulamaların, teşviklerin ve yatırımların iflas ettiğini gösterir. Ama aynı zamanda Alman toplumunun geleceği için bir “tehdit” olarak kabul edilen “paralel toplum”un *de facto* kabul edilmesidir de.

Die Gaste'de ilk sayıdan son sayıya kadar yer alan “anadili” konusunu işleyen yazılar da, çokça ve açıkça bu iflas karşısında “ne yapmalı” sorusunun yanıtlanmasına yönelik olmuştur.

Sadece Almanya’da doğmuş “Türk kökenli”ler değil, Türkiyeliler kökenlilerin yabancı/göçmen büyük bölümünün Almanca’yı yeterince öğrenememesi/öğrenmemesi, hangi açıdan bakılırsa bakılsın (entegrasyonist açı da dahil) gerçek ve kesin bir olgudur. (Burada eğitim dili olarak “*Hochdeutsch*” öğrenilmesinden söz etmiyoruz.)

Almanca öğrenenlerin “entegre” olacakları “inancı”nın resmi devlet politikasının dayanağı olduğu için de, bu gerçek ve kesin olgu, aynı zamanda bu resmi politikanın iflası anlamına gelmektedir.

Bir bütün olarak ele alındığında Türkiyeliler arasındaki genel ve uzun süre varolmuş olan (ancak son yıllarda giderek azalmaya başlayan) “inanç”, Almanya’da yaşandığı için Almanca öğrenilmesinin *gerekli* olduğu inancıdır. Ama bu inanç, “madem Almanya’da yaşıyoruz Türkçe’ye ne gerek var” sanısıyla birlikte var olmuştur. Alman entegrasyon politikasının gerçek ve tek başarısı da bu sanıya ilişkin olmuştur. Yani “Türkçe’ye ne gerek var!”

Somut toplumsal ilişkiler açısından olduğu kadar ekonomik ilişkiler açısından da doğru gibi görünen bu sanı, Almanca’nın öğretilmesi/öğrenilmesi konusunda doğru bir yol ve yöntemin geliştirilmesini de engellemiştir.

Açık ki, ekonomik alanda daha

fazla gelişmek, diğer bir ifadeyle Alman iç pazarından kazanç/kâr elde etmek isteyen her birey, her durumda bu pazara egemen olan dili öğrenmek zorundadır. “Göçmen” pratiğinde de açıkça görüldüğü gibi, böyle bir amaç sahibi birey Almanca’yı öğrenmek için olağanüstü bir çaba içine girer ve sonuçta öyle ya da böyle, işini yürütecek kadarını öğrenir.

Ancak yine aynı somut ilişkiler alanı göstermiştir ki, bu bireyler, mutlak olarak belli bir eğitim görmüş, anadilini farklı bir ilişki içinde ve farklı bir süreçte öğrenmiş bireylerdir. Burada itici güç, kazançtır, kârdır. Buna sağlayan da sermayedir. Bu sermayenin ve sermaye sahibinin kâra ulaşma alanı *Alman iç*

Üç milyonluk bir kitle (entegrasyon özürülü olmaktan çok “tüketim özürülü” olarak adlandırılabilir bir kitle), kâr oranı düşük görüldüğü için, sermaye yatırımı için cazip bir alan oluşturmamaktadır. Öte yandan bu “az tüketen ve çok biriktiren” kitlenin yine de asgari bir tüketimi vardır ve bunun için gerekli mallar bu “özürülü pazar”a sunulması zorunludur. Eğer sistem bunu yapmayı gereksiz görürse, doğa boşluğu sevmediği için başkaları tarafından doldurulur.

pazarıdır, dolayısıyla “hedef kitle” *Almanlardır*. Bir iş yeri açan her “Türk işadamı”nın ağızından çıkan ilk sözün “aman Türkler gelmesin” olması da bu gerçeği ifade eder.

Bu “hedef kitle” çerçevesinde ortaya çıkan bireysel girişimleri “başarılı entegrasyon örneği” olarak sunmak, ana gövdenin dışta bırakılmasını, yani Türkiyelilerin “hedef kitle” olmamasını görmezlikten gelmektir. Açık ki, soruna “entegrasyon” ya da “paralel toplum korkusu”yla yaklaşamaz.

“Yabancı” ya da “göçmen” birey, Alman iç pazarında “varlık sahibi” olmak için sermaye yatırımına giderken, “yerliler”in, yani Almanların Türkiyeliler için sermaye yatırımı neredeyse yok gibidir.

Üç milyonluk bir kitle (entegrasyon özürülü olmaktan çok “tüketim özürülü” olarak adlandırılabilir bir kitle), kâr oranı düşük görüldüğü için, sermaye yatırımı için cazip bir alan oluşturmamaktadır. Öte yandan bu “az tüketen ve çok biriktiren” kitlenin yine de asgari bir tüketimi vardır ve bunun için gerekli mallar bu “özürülü pazar”a sunulması zorunludur. Eğer sistem bunu yapmayı gerek-

siz görürse, doğa boşluğu sevmediği için başkaları tarafından doldurulur. Birbiri ardına açılan “Türk bakkalları” (ve giderek “marketleri”) ve “export” dükkanları, bu “az tüketen”, ama yine de asgari ölçüde tüketen kitlenin talebini karşılamaya başlar. Öte yandan bu bakkallar ve dükkanlar sattıkları malları “ülkeden” temin etmek durumundadırlar. Böylece “göçmen pazarı”, doğrudan “anayurt”la bağlantı içine girerek, kendisinin asgari talebini karşılamaya yönelir. Bu, yerleşik toplumlar açısından basit bir ticari ilişkidir. Ancak “göçmen”ler söz konusu olduğunda, bu ticari ilişki, sadece tüketici bireyin değil, aynı zamanda perakende satıcının da “anayurt”la bağlantılı ha-

le gelmesine yol açar.

İşte bu bağlantı, yalın bir ekonomik ilişki olarak ortaya çıkan arz-talep ilişkisi içinde toplumsal, siyasal, kültürel ve dinsel ilişkilerin aktarılmasına hizmet etmiştir. Özellikle hububat ve sebze-meyve alanında “anayurt”ta egemen olan ihracatçı-toptancı tüccar burada egemen unsur haline gelir. Dolayısıyla da, bu ihracatçı-toptancı tüccarın dünya görüşü, kültürü vb. “yurtdışı”na aktarılır ve üç milyonluk kitle tarafından içselleştirilir. Anadolu’daki geri tarımsal ilişkiler alanından temin edilen bu tüketim malları, giderek “Almanya pazarı” adı verilen, gerçekte ise göçmenlerin asgari ihtiyaçlarının karşılanmasına hizmet eden ticari faaliyetler sayesinde belli bir kesimin zenginleşmesine hizmet etmiştir. Bu kesim, ne kadar geri tarımsal ilişkilerin değer yargılarına sahipse, “Almanya pazarı” da o kadar bu değer yargılarını aktarır. Dini tarikatların gelişmesinin maddi temeli de bu ilişkide yatmaktadır.

Bir türlü kendisi-için bir toplum olamayan, kendi-kendine yaşayan üç milyonluk kitlenin bu “doğal ve doğaçlama” yaşamının sorunları günümüzde her yönden görülebilir hale gelmişse de, so-

runlar yeni boyutlar kazanmıştır.

Bugünün başat sorunu, “yabancıların” (Türkiyelilerin) Almanlarla birlikte yaşamaları ve bunun asgari koşullarının yaratılması sorunudur. Bu da, karşılıklı toplumsal ilişkidir ve her toplumsal ilişki gibi ortak bir dile gereksinme duyar. Bu nedenle de, sorun, “entegrasyon” sorunu olmaktan çok bu “ortak dil”in geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması sorunudur. Ancak ekonomik ilişkilerden, pazar ilişkilerinden yalıtık bir “dil” sorunu mevcut değildir ve hiç olmamıştır.

Ama sermaye yeni pazara (ister kârını artırmak için olsun, ister ekonomik kriz nedeniyle olsun) ihtiyaç duyduğu andan itibaren, “dil sorunu” engel olmaktan çıkar. Tıpkı “yabancıların” Alman iç pazarında Alman “hedef kitlesi”ne yönelik ticari ilişkisinde Almanca öğrenmek zorunda kalması gibi, “hedef kitle” yabancılar olduğu andan itibaren sermayenin dili de yabancıların dili haline gelir.

Bir başka deyişle, ucuz işgücü için “ortak dil”e ihtiyaç yoktur. Belli şekiller, belli hareketler yeterlidir. Ama bu ucuz işgücü ücretini aldığı andan itibaren “para sahibi kişi” haline gelir. Artık o pazarda “para sahibi” herhangi bir kişidir, dolayısıyla da “para sahibi” kişi olarak pazarda yer alan diğer kişilerle kendisini eşitler. Bu “para sahibi” kişiye malını satmaya çalışan her satıcı, kaçınılmaz olarak onun dilini konuşmak zorundadır. Ucuz işgücü sahibi birey olarak boyun eğen bireydir; “para sahibi” birey olarak ise, ikna edilmesi ve ikna edildiği ölçüde malı satın alacak olan birey haline dönüşür. Eğer bugün pek çok Alman bankası ve büyük şirketi Türkçe “hizmet” veriyorsa, bunun gerçekliği Türkiyelilerin “para sahibi” birey olarak pazarda yer almasından ötürüdür.

Böylece bir kez daha “ortak dil”, yani iç pazarda egemen olan dilin ortaklaşması engellenmiş olur. Yani Almanca önemini yitirir.

Alan memnundur, satan memnundur. Böyle olunca da, “ötekiler”e bir şey söylemek düşmez.

Ama toplumsal ilişkiler alanında “dil sorunu” varlığını sürdürür. İşte ana dili temelinde yabancı dilin (örneğin Almanca) öğrenilmesi sorunu bu açıdan sürekli bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir.

Bu sorun, ekonomik ilişkiler alanına bakarak, kısa vadeli çıkar hesaplarıyla ötelenemeyecek, ötelenmemesi gereken bir sorundur. Ancak karşılıklı toplumsal ilişkilerin sürdürülmesi ihtiyacı varolmadığı sürece de, bu sorunu çözmek için ciddi ve kalıcı politikalar da oluşturulamayacaktır.

Artık dünde kalmış olgular ve politikalar üzerinden kimin “suçlu” olduğunu bulmaya çalışmanın fazlaca “kıymet-i harbiyesi” kalmamıştır. Buna rağmen, hala şu tarafı ya da bu tarafı “baş sorumlu” ilan etmeye çalışmak, zaten çok sınırlı olan karşılıklı toplumsal ilişkilerin kopmasından başka bir sonuç vermeyecektir. Sorun, artık “suç” ve “suçlu” sorunu değil, “ortak dil”in öğrenilmesinin doğru ve tutarlı bir yolunu izleme sorunudur.

Anadili ve İslam Din Dersleri

Eray ZORLU
Gökkuşuğu Kültür Derneği
Braunschweig, Aşağı Saksonya

Dil (Aile Dili)

Son yıllarda Alman kamuoyunu uğraştıran konuların başında “yabancıların Almanca öğrenmeleri” gelmektedir. Bu süre içinde de giderek yoğunlaşan bir “entegrasyon endüstrisi”¹⁾ pekiştirilmektedir. Uyumdan en çok Alman dili anlaşılabilir ve sonuç olarak da “uyum”, dinsel köken kimliğine indirgenmektedir.

Oysa bir yandan göçmen çocukların okul öncesi ve sonrası eğitiminde yeterli Almanca öğrenmeleri istenirken, diğer yandan anadili dersi öğretmenlerinin işlerine son verilmektedir. Burada ana sorun, 1. dili gelişmemiş çocukların 2. dili (toplumdili Almancayı) nasıl öğrenecekleridir.

Resmi görüş kabul etmese de bugün Almanya çok kültürlü bir topluma dönüşmüştür. Bu dönüşüm Alman devletinin bizlere ve anadili derslerine bakışında da değişiklik yaratmıştır. Bu bakış şöyle özetlenebilir: “*Madem ki Türkler geriye dönmeyecekler, artık onlara ‘anadili dersleri’ gerekmez. Onların çok iyi Almanca öğrenmeleri tek amaç olmalıdır*”. Ayrıca kendi aramızda da “biz Türkiye’ye dönmeyeceğimize göre çocuklarımız Almanya’da başarılı olmalıydılar. Onlara artık Türkçe dersleri değil, yalnızca Almanca gereklidir”, gibi düşünenler de vardır. Böylesi bir anlayışla yıllardan beri uygulanan eğitim politikası, Türk kökenli göçmen çocukların iki dilde de –Almanca ve Türkçe– yarım dilliliğine neden olmakta, bu yarım dillilik ise onların okuldaki başarısızlıklarını beraberinde getirmektedir.

Anadili sorununa yönelik görüş ve istemlerimizi²⁾ aşağıdaki gibi sıralayabiliriz :

1. Avrupa Konseyi 25.07.1977 tarihli 77/486/EWG yönetmeliğinin gerekleri ve Birleşmiş Milletler Anlaşmasının çocuk haklarına yönelik **etkin iki dilliliği (birinci- ve ikinci dilde)** ve **anadilde abece öğrenimi** uygulanmalıdır; çünkü iki dilli, iki kültürlü yaşam ortamında yetişen çocuklar için dil edinimi bir bütündür, parçalanamaz. Bu nedenle göçmen çocukları için, ya aile dili ya da toplum dilinde dil edinme değil, hem 1. dilde (anadilinde/ aile dilinde), hem de 2. dilde

(toplum dilinde) dil edinimi söz konusu olmalıdır;

2. Anadili dersleri, uygun bir okul yasası ile düzenlenerek, Türk kökenli öğrenciler için sınıf geçmede etkili ve zorunlu bir ders olarak **anadili öğrenimi, yasal bir hak** olmalıdır;

3. İki dilli, iki kültürlü ortamlarda yetişen göçmen kökenli çocukların herkes gibi **fırsat eşitliğinden** yararlanması (3. kuşakta) yalnız iki dilli eğitim modeli ile mümkün olabilir; çünkü okulun görevi, çocuk okula başladığında onun sahip olduğu beceri ve yeteneklerini, okulda daha da ilerletmesidir;

4. Göçmen kökenli çocukların eğitim haklarının engellenerek insan kaynağı savurganlığı yapılmasına son verilmelidir.

Ekonomik önlemler gerekçe gösterilerek anadili dersleri kaldırılırken, diğer taraftan, İslam din derslerinin verileceği söyleniyor, bu konuda hazırlıklar yapılıyor, bazı eyaletlerde de deneme olarak uygulanıyor. Bu durum karşısında insan ister istemez kuşkuya düşüyor. Anadili derslerine kaynak yok denirken, ama bu kaynaktan alınan paraların Almanca öğreniminde kullanılacağı söylenirken, İslam din derslerine yeni bir kaynak nereden bulunuyor? Bu, insanın aklına ister istemez; “Türk kimliği yerine, İslam kimliğini öne çıkarma ve kazandırma gayretinin, savının gündeme taşınmak istendiği” sorusunu getiriyor.

Almanca İslam Din Dersleri

Genelde Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinin dinler arası diyalog arayışı çabaları, göçmenlere anımsatılan anayasal inanç özgürlükleri ve İslam din derslerini okul izlencesine koyma gibi girişimler, 11 Eylül 2001’in “küresel terör” sonrası Genişletilmiş Ortadoğu Projesi’nin bütünü oluşturulan parçaları olarak görülüp değerlendirilebilir.

Aşağı Saksonya özelinde ise Kültür Bakanlığı, bir yandan ekonomik önlemleri gerekçe göstererek anadili derslerini kaldırırken, diğer yandan büyük parasal kaynaklar ayırarak Almanca İslam din derslerini okul izlencesine almaktadır. Bugüne değin 1. dil (aile dili), sanki Almancayı öğrenmekte engelmeye gibi gösterilirken, şimdi de İslam din dersle-

ri üzerinden, görevleri göçmen Türk çocuklarına 1. dili (aile dili) öğretmek olan Türkçe öğretmenlerine Almanca verdirilerek, dilin din ile bağının koparılması amaçlanmaktadır.

İslam din derslerinin Almanca verdirilmesinin ardında, uzun vadede kültürel kimlik yerine dinsel kimliğin getirilmek istemesi yatmaktadır. Bunun en kısa yolu da okullardan anadili derslerini kaldırarak 1. dilin süreci içerisinde unutturulmasını sağlamaktır.

Bilindiği gibi başlangıçta Aşağı Saksonya da 8 okulda denemekte olan İslam din dersleri uygulaması giderek yaygınlaştırılarak 29 okula ulaştırılmış olup, anadili dersi öğretmenleri aracılığı ile gerçekleştirilmektedir.

Bu uygulama, Federal Almanya’da

malarının uzatabileceği biçiminde, **açık anayasa maddesine karşı**, etkilenmeye çalışılmıştır.

En önemlisi ise bu öğretmenlerin büyük bir kesiminin iki ana dalda da, Almanca ve din derslerinde ders verme yetkinliklerinden yoksun olmalarıdır. Korkulan olası “paralel toplumlara” karşı hukuk ve eğitim alanlarında paralel toplum uygulamalarından kimse rahatsız olmamaktadır. Bu olgunun nesnesi olanlar ise amaçlanan farkında değillerdir.

İslam din dersleri, Almanca yapmakta ve bazı kulak ve gönüllere hoş gelen, sözde Alman İslamı ya da Avrupa İslam Enternasyonalizmi yaratılmak istenmekte ve burada diğer müslüman çocukların da din derslerine katılımını sağlamak için derslerin Almanca yapılmasının zorunluluğu sav olarak öne sürülmektedir. Burada, bir yerde din derslerine katılanların büyük çoğunluğunu Türkiye kökenli göçmen çocukların oluşturduğu gerçeği gözlerden uzak tutulmak istenmektedir. Oysa amaç kitle Türkiye kökenli göçmen çocuklar olup (Türkiye kökenliler, Bremen dahil 157.274, diğer ülke müslümanlarının sayısı ise 34.553), sayısal olarak çok daha az olan diğer ulusların lehine yapısal teknik nedenlerden ötürü çocukların kendi anadilinden vazgeçmeleri beklenmektedir.

Kültür Bakanlığı’nın bu politik yönelişi, ne bilimin, ne de göçmenlerin çok dilli, çok dinli, çok kültürlü gerçeği ile örtüşmemektedir. Uzun vadede amaçlanan, tek dilli, tek dinli, tek kültürlü tek tip bir toplumdur. Çabalanan, göçmen kökenli çocukların kültürel kimliği yerine, köklerinden arındırılmış İslam kimliğidir.

Burada açıkça yöneltilmesi gereken soru, İslam din derslerinin 1. dil (aile dili) yerine konarak ve Almanca verilmesinin iki dilli, iki kültürlü ortamlarda yetişen göçmen kökenli çocukların herkes gibi eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanmalarına olumlu katkısı olup olmayacağıdır. Sonuçta, 40 yıllık göç sürecinde Günter Wallraf’ın “en altkilerinin” çocukları ve torunları ne kadar Almanca öğrenip ne kadar okul yaşamlarında başarılı olabildilerse o kadar da “kendi dinlerini” öğrenebilecekleridir.

Acı ve yanıltıcı olan şudur: Aşağı Saksonya örneğinde olduğu gibi, ekonomik önlemler gerekçe gösterilerek anadili dersleri kaldırılırken, diğer taraftan, İslam din derslerinin verileceği söyleniyor, bu konuda hazırlıklar yapılıyor, bazı eyaletlerde de deneme olarak uygulanıyor. Bu durum karşısında insan ister istemez kuşkuya düşüyor. Anadili derslerine kaynak yok denirken, ama bu kaynaktan alınan paraların Almanca öğreniminde kullanılacağı söylenirken, İslam din derslerine yeni bir kaynak nereden bulunuyor? Bu, insanın aklına ister istemez; “Türk kimliği yerine, İslam kimliğini öne çıkarma ve kazandırma gayretinin, savının gündeme taşınmak istendiği” sorusunu getiriyor. Uygulamalara baktıkça da şüphelerimizde haksız olmadığımızı görüyoruz.

bir ilk olup, diğer eyaletlerde uygulanmakta olan “*İslamkunde*” ya da “*İslamische Unterweisung*” gibi din derslerinden yapısal ve hukuksal olarak ayırır. Burada, İslamiyet tek bir yapı oluşturmadığı ve okullarda din dersleri yalnız din toplulukları aracılığıyla verilebileceği için, **devlet eliyle**, yukarıdan aşağıya “İslam Şurası” gibi yapay bir yapı oluşturularak, İslam din derslerine anayasal gerekçe hazırlanmıştır. Benzeri şura girişimleri diğer eyaletlerde de denenmiş ancak başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bizce, Aşağı Saksonya’daki bu uygulama, olaya taraf olan devletin olması gereken **yansızlığı ilkesi** ile örtüşmemektedir.

Bunun yanısıra başlangıçta dört yıl için sınırlı tutulan uygulamanın, her yıl yeniden başlanılarak sürekliliği sağlanmıştır. Anadili dersi öğretmenleri de ancak din dersleri verilerse iş antlaş-

1) Prof. Dr. Gazi Çağlar, “Sprache der Zukunft” Vortrag mit Diskussion, bkz. www.gokkusagi-kulturverein.de

2) Dr. Phil. Esin İLERİ (Hamburg), *AB’nin Dil Politikası ve 3. Ülkelerden Gelen Öğrencilere Uygulanan Yöntemler*. Örnek: Almanya’da Türkçe, bkz. www.gokkusagi-kulturverein.de

Prof. Dr. YASEMİN KARAKAŞOĞLU

1965 senesinde Almanya'nın Wilhelmshaven şehrinde, Safranbolu doğumlu İzzet Karakaşoğlu'nun ve onun Almanya'daki üniversite eğitimi sırasında evlendiği Alman asıllı eşi Karin Karakaşoğlu'nun tek çocukları olarak dünyaya geldi.

Yasemin Karakaşoğlu ilkökula Almanya ve Türkiye'de devam etti. Orta ve lise eğitimini bitirdikten sonra Hamburg Üniversitesinde Türkoloji, Siyaset Bilimleri ve Alman Edebiyatı okudu. Bu öğretiminin bir sömestresinde de, 1989 senesinde Hacettepe Üniversitesinde devam etti. 1991 senesinde üniversiteyi master diplomasıyla bitirdi. Master tezinin konusu Orhan Pamuk'un "Sessiz Ev" kitabı üzerinedir. Bu kitap bilimsel alanda Orhan Pamuk üzerine yazılan ilk bitirme tezi oldu. 1991 ile 1995 seneleri arasında Yasemin Karakaşoğlu Essen kentinde bulunan Türkiye Araştırmalar Merkezi'nde araştırmacı olarak görev aldı. "Almanya'daki İslam Örgütleri" üzerinde yaptığı çalışmalarıyla, Merkezin Almanya ve Avrupa'daki İslam Araştırmaları Bölümünün açılmasına öncülük etti. 1996 ile 1999 seneleri arasında Essen Üniversitesinde Prof. Dr. Ursula Boos-Nünning'in "Kültürlerarası Eğitim" kürsüsündeki asistanı olarak görev yaptı. 1999 senesinde, "Eğitim ve Dindarlık" başlığı altında, "Alman Üniversitelerinde Öğretmenlik Eğitimi Alan Türk-Müslüman Kız Öğrencilerinin Tutumları" konusunda yazdığı doktora tezini teslim etti. Bu tez Almanya'da ilk kez, öğretmenlerin başörtüsü takmasıyla ilgili ampirik (deneysel) bir çalışma oluşturdu. Bu çalışma, 2000 senesinde kitap olarak çıktığında, Augsburg şehri ve Üniversitesi'nin "Kültürlerarası Araştırmalar Bilimsel Ödülü"ne layık görüldü. Yasemin Karakaşoğlu aynı çalışmasıyla, 2003 senesinde Federal Alman Anayasa Mahkemesi'nin "Okullarda Öğretmenlerin Başörtüsü" duruşmasına bilirkişi raporu verdi. 2000 yılından itibaren aynı fakültede Doç. Dr. olarak çalışmalarına devam etti. 2004 senesinde Bremen Üniversitesi'nin Eğitim Fakültesine, "Kültürlerarası Eğitim" kürsüsünü kurmak üzere kadrolu profesör olarak atandı. 2005 senesinde Federal Aile Bakanlığı için Prof. Dr. Ursula Boos-Nünning ile birlikte düzenlediği "Almanya'da yaşayan göçmen asıllı kızların yaşam şartları ve hayata bakış açıları" başlıklı geniş alan araştırmasını yayınladı. Bu araştırma Yabancıardan Sorumlu Federal Bakan Yardımcısının 2005 senesi raporunda geniş yer almış, siyasi ve akademik alanlarda tartışma konusu olmuştur.

Yasemin Karakaşoğlu halen, Aile ve Kadınlardan Sorumlu Federal Bakanlığa ve bunun yanında Federal Bilim ve Araştırma Bakanlığına, İçişleri Bakanlığına ve bölgesel değişik bakanlık ve devlet kurumlarına, Almanya'daki Göçmenler (özellikler Türkiye'den gelen

Prof. Dr. Yasemin Karakaşoğlu ile Söyleşi

İmdat ULUSOY

I. U.: Çok bilinen, çok konuşulan bilimsel olarak da kanıtlanmış bir gerçek: Anadilini iyi öğrenenler yabancı dilleri daha iyi öğrenirler. Bunun önemini hala anlayamayan bazı anne ve babalara bunu nasıl atlatmak gerekir? ("Çocukum Türkçe'yi nasıl olsa eninde sonunda öğrenecek, önemli olan Almanca'yı öğrenmesi" veya "Türkçe öğrenmezse Almanca'yı daha iyi öğrenir" gibi görüşleri var birçok velinin..)

Y. Karakaşoğlu: Evet, hala önemini koruyor ve hatta önemi gittikçe artmakta, çünkü dünyada çokkültürlülük yaşam şekli olarak artmaktadır. Ayrıca iki dilli yetişmenin zihni çalıştırarak zekayı geliştirdiği bilimsel ispatlanmıştır. Her lisan kendi basında bir mantık sistemini oluşturduğu için lisanslar arasında gidip gelmek çocuklara değişik sistemler arasında esnekliği öğretiyor. Bunun dışında dil bir kültür elçisidir, kültürel bir sistem nesilden nesile aktarır, bu arada tabii ki değişkendir, esnekler. Bu şekilde nesilleri birbirine bağlar. Bir dil ve bir kültürden fazlasını benimseyen bir insan toplum için kazanç sayılır.

I. U.: Giderek sertleşen yabancılar politikasına da bağlı olarak, politikacıların yanı sıra, okullarda da bazı öğretmenler ve yöneticiler, anne ve babalara yönelik olarak, "Evde çocuklarınızla Almanca konuşun -örneğin anadilleri kastedilerek- sakın Türkçe konuşmayın! Yoksa çocuklarınız okulda başarılı olamazlar" vb. deniliyor. Bir taraftan iki dilli yetişmelerinin önemi ve haklılığı ileri sürülüyor, diğer taraftan da böyle bir görüş ileri atılıyor. Bunu nasıl anlamak gerekir? Velilerin eğitim düzeyi ve dilbilgileri ortada. Buna rağmen onlardan neler beklenebilir?

Y. Karakaşoğlu: Dilbilimcilere göre, iki dilde yetişmesi için bir çocuğun anne veya babasının anadilinin Almanca olması ideal bir önkoşul. Çoğu Türk ailelerinde bu sağlanamıyor. Bu nedenle çocuk eğitiminde yanlış bir Almanca'yı kullanmaktansa velinin hakim olduğu bir dilde çocukla iletişim kurması daha uygun görülüyor. Bu demektir ki, eğitimde dil eğitimi ön plana çıkarmak lazım. Her oyunu her hareket, bedensel her iletişimi konuşarak desteklemek en doğrusu. Bu şekilde bir lisanın zenginliğini çocuğa iletmiz oluruz, bir sistemi tanımış oluyor. Bu da başka bir lisanı/sistemi öğrenebilmesi için bir destek oluşturuyor. Bununla aileler yetinmemeli, çocuğun Almanca öğrenmesi için okulda geçirdiği zaman ve aldığı eğitim yeterli değil, çocuğun değişik çevrelerde ve durumlarda bu di-

li kullanabilmesi ve geliştirebilmesi için fırsat oluşturmali. Mesela oyun yerinde Alman çocuklarla arkadaşlık edinmesi, öğleden sonraları Almanca konuşan çocuklarla bol bol zaman geçirmesi (Spor dernekleri, eliş faaliyetler, oyun/eğlence gruplarına teşvik gibi). Anne ve babalara da burada en büyük görev kendi korkularını yenmekte düşüyor. Bir çocuğun başarılı (ve mutlu) olması için Almanca öğrenimine zorlayıp aynı zamanda kültürünü kaybetmemesi için Alman toplumundan soyutladığınız zaman bu çocuk çok büyük bir çelişki altında bırakılıyor. Burada ana babalara çağrım şudur: Lütfen çocuklarınıza güvenin. Sizin vereceğiniz güven onun özgüveni olacaktır. Özgüveni olan bir insan bilinçli davranıp önüne sergilenen kültürel imkanlarını değerlendirir bu da kuskusuz aileden zamanında almış olduğu değerleri de kapsar. Entegrasyon süresince birtakım değerlerin yerini yenilerin yerine bırakması da gayet normaldir. Ayrıca hem Türk kültürü hem Alman kültürü bu kırk yıllık demografik karışımdan sonra birbirinden etkilenmiş birbirine katkı da sağlanmıştır zaten.

I. U.: PISA ve IGLU gibi testlerin yapılmasından bu yana Almanya'da özellikle göçmen kökenli öğrencilerin eğitim sorunları açısından ilerleme veya yeterli oranda olumlu gelişmeler gözleniyor mu? OECD hala ısrarla Almanya'nın eğitim alanında yapması gerekenleri sıralıyor. Buna rağmen gerçekten bu alanda köklü önlemler alınıyor mu? Yoksa hala geçici model uygulamalar veya tasarruf adı altında kısıtlı önlemler mi söz konusu olan?

Y. Karakaşoğlu: Almanya'nın üçlü eğitim sistemi çokkültürlülüğün gerçeğine uygun değildir. Ayrımcılığa yol açmaktadır. Köklü reformların yapıldığını görmüyorum, hala çok çekingen davranılıyor. Bunun bir nedeni de köklü reformun pahalı olmasıdır. Üçlü eğitim sistemin yerine (Hauptschule, Realschule, Gymnasium) ikili eğitim sistemi konuluyor (Sekundarschule, Gymnasium). Hala bütün çocuklar için aynı eğitim kalitesinin sağlanması söz konusu değil.

Herkese eşit şans veren tek bir okul sistemi lazım. Bu yarım gün okul ile sağlanamaz, çünkü bu sistemde ailelere çok büyük bir destek yükü düşüyor. Örneğin ev ödevlerinde onların yardımcı olmaları öngörülüyor. Alman olsun, Türk olsun birçok ailenin eğitim seviyesi, gücü ve zamanı müsait değil. Fırsat eşitliğini sağlamak için İskandinav ülkelerinde olduğu şekilde okulu bir yasama alanı olarak düşünmeli ve sunmalıyız, yani okul

çocukların tüm bir gün eğitim, dinlenme ve eğlenme ihtiyaçlarını sunabilecek bir hizmet kurumuna dönüştürülmeli. Öğretmenler böyle bir okulda bilgi aktarıcı rolünden çıkıp çocuklara kendi yolunu kendisinin bulmasında yardımcı ve destekleyici bir nevi rehber öğretmen görevini benimsemeli.

I. U.: Türkiye kökenli öğrencilerin hep başarısızlıkları üzerinde duruluyor ve olumsuz örnekler veriliyor. Geçmiş yıllara oranla liseye giden öğrenci sayısında - arzu edilen düzeyde olmasa da - genel olarak yine de artış var. Hep olumsuzluk ve başarısızlık örnekleri üzerinde duruluyor, ama her türlü zorluk ve olumsuz koşullara rağmen çok başarılı öğrenciler de var. Bu öğrencilerin başarılı olmasını, üniversiteye kadar gelebilmelerini ve bugün hemen hemen hayatın her alanında tüm mesleklerde yer almalarını siz neye bağlıyorsunuz?

Y. Karakaşoğlu: Burada birkaç unsur bir araya gelmek zorunda bence. En önemlisi ailenin çocuğuna özgüven sağlaması ve ilerlemeye yönelik manevi destek vermesi. Ama bunu sağlayamayan aileler de var. Yine de çocukları başarılı çıkabilir. Bu durumda arkadaş çevresi ve anlayışlı ve destekleyici öğretmenlere büyük rol düşüyor. Yaptığımız araştırmalarda çocuk tarafından örnek alınan kişilerin rolünün de çok önemli olduğu ortaya çıkıyor.

I. U.: Bizzat tanık olduğumuz çarpıcı ve acı gerçekler de var: "Sen, Hauptschule'yi bile bitiremezsin...!" diye okulda kimi öğretmenler tarafından dışlandığı halde sonradan doktor ve mühendis olan göçmen kökenli gençler var. Neden oluyor bunlar ve nasıl mücadele etmek gerekir?

Y. Karakaşoğlu: Burada öğretmen eğitimine büyük görev düşüyor. Birçok öğretmende sabit bir yabancı kökenli öğrenci imajını görüyoruz. Bu imaja göre öğrenci öğrenmeye meraklı, aileleri eğitime karşı ilgisiz ve kültürlerin Alman toplumuna uyum sağlamaya yetersiz olduğudur. Bizim üniversitedeki öğretmen eğitiminde yaptığımız, bu düşünce tarzını sorgulamak, kökünü araştırmak ve sonunda değiştirmektir. Umarız ileride görev alacak öğretmenler daha önyargısız bir şekilde, kültürü değil bireyi ön plana alan ve destekleyen eğitimciler olacaklardır.

I. U.: Siz akademisyen bir kadın olarak üniversitede görevlisiniz, "göçmen kökenli olmanızdan" dolayı ayrımcı uygulamalarla (hala) karşılaştığınız oluyor mu? Öğrencilik yaşamınızda da örneğin

Göçmenler) ve Uyum Sağlama, İslam ve Göçmen Çocuklarının Eğitimi gibi konularında bilirdişilik yapmaktadır. Ayrıca, Freudenberg Vakfı gibi göçmenlerin uyum sağlama ile yakından ilgilenen değişik vakıfların ve sivil toplum örgütlerinin bilimsel danışma kurullarına üye olan Yasemin Karakaşoğlu, 2006 senesinde, Alman Hükümetine çocuklar ve gençler hakkında resmen danışmanlık yapan "Bundesjugendkuratorium" a atanarak, yönetim kurulu başkan yardımcılığına seçilmiştir. Bremen Üniversitesi'nde kendi bölümünde dekan yardımcılığı ve bilimsel araştırmalar koordinatörlüğü görevlerine seçilen Yasemin Karakaşoğlu, göç ve göçmenler konularında Almanya'nın ileri gelen uzmanlarından biri sayılmaktadır. Almanya'nın yerel ve federal basın yayın organlarında sık sık kendisinin görüşlerine yer verilmektedir.

Yasemin Karakaşoğlu, eşi Ferit Günel ve iki çocuğu (Alara Günel 2002 ve Sinan Günel 2007) ile Almanya'nın Bremen kentinde oturmaktadır.

dışlandığınız oldu mu?)

Y. Karakaşoğlu: Öğrencilik zamanında bazı önyargılarla karşılaştığım oldu. Mesela çok sınavdan sonra "Şimdiye kadar tanıştığım göçmen asilli öğrencilerin en iyi sınavını verdiniz" övgüsü bana hiç de bir övgü gibi gelmedi, çünkü benim göçmen öğrenci olmamın altı çizilerek söylenmesi bana ayrımcılık olarak yansdı. Sonra profesör olduktan sonra uzmanlık alanım olan göç konusunda benim göçmen asilli olmam avantaj oldu.

I.U.: Bremen eyaleti Almanya'da eğitim yönünden en alt sıralarda yer alan bir eyalet. Göçmen kökenli öğrenciler için Bremen eyaletinde ne gibi önlemler veya uygulamalar (proje düzeyinde) var? Göçmen çocuklarının daha da başarılı olması için ailelere düşen görevler neler olabilir?

Y. Karakaşoğlu: Bremen'de çok yönlü ve çok değişik destekleyici programlar mevcut. Anadili dersinden tutun, lisede ek ders veya üniversitede destekleme programlarına kadar projeler var. Ancak bunlar birbirine bağlı ve bir genel konseptin unsurları olarak işleviyor. Yani eğitim sistemi çokkültürlülüğe ve çokdilliliğe yönelik köklü değişiklikler

yapılmıyor, bir çok gruba ayrı ayrı destek sağlanıyor, sistemin kendisi ne yazık ki değişmiyor.

I.U.: Türkiye'deki toplumsal ve siyasal yaşamı adeta kıskacına almış olan "tarikatlar ve onlara bağlı cemaatların" Almanya'da da (eğitim alanında) özellikle bizim gençlerimizin ve çocuklarımızın eğitim yaşamı üzerinde etkileri, yansması veya uygulamaları oluyor mu? Bu yönde gözlemlerinizi oldu mu?

Y. Karakaşoğlu: Gözlemime göre din çevreleri eğitim konusunda son yıllarda çok aktif davranıyorlar. Özel okullar açılma çalışmaları var ve bunun yanı sıra öğleden sonra ev ödevi yardımı kurslarında çok faaller. Bu sadece camilerde organize olmuyor. Bir çok kurs dışardan bakıldığında bir dini kuruluşun hizmeti olarak belli olmuyor. Verdikleri destek kalite olarak da oldukça yüksek seviyede olabiliyor.

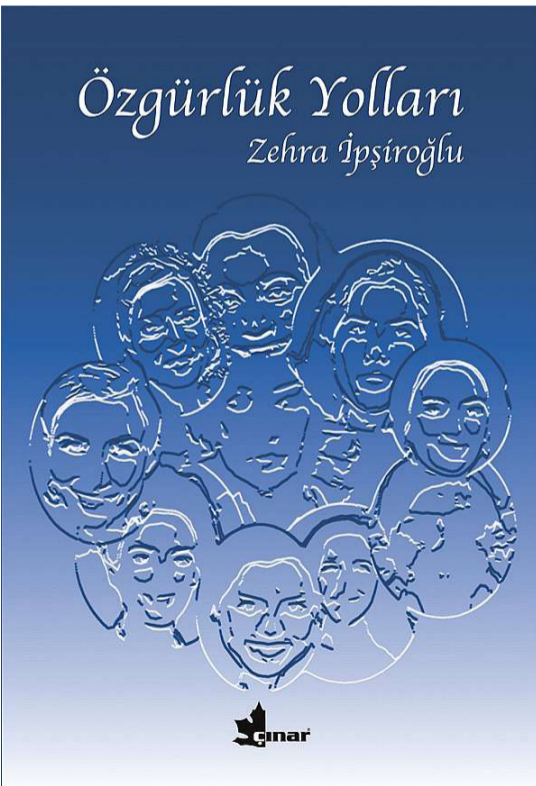
I.U.: Bu bağlamda Erdoğan'ın Almanya'ya her gelişinde tekrarladığı "Entegrasyona evet! Asimilasyona hayır!" görüşünü siz nasıl yorumluyorsunuz?

Y. Karakaşoğlu: Bireye yönelik bir istek olarak bu, kabul edilebilir. Avrupa

Konseyi'nin çokkültürlülük korunmasına yönelik anlaşmalara paraleldir bu. Bir insan kendi dilini ve kültürünü entegre olabilmek için tamamen reddetmek zorunda bırakılmamalı. Ancak Erdoğan'ın çağrısı topluma yönelik değerlendirilirse bu Avrupa'da bir Türk-Müslüman alt toplumu oluşturmak çabası olarak görülebilir. Kanımca bu toplu çağrı bireysel özgürlükleri kısıtlar. Bir insan Türk asilli ve Müslüman olup da asimile olmak isterse bunu da gerçekleştirebilir. Bir insanın dinini veya kültürünü kendi özgür iradesiyle değiştirmesi, terketmesi, unutmaması başka insanlar tarafından ayıplanmamalı ve bu insan bu şekilde hayatını değiştirdiği için yalnız bırakılıp dışlanmamalıdır. Çünkü burda bireyin kendine dönük kararları çok kolay bir şekilde topluma ya da cemaatin birliğine yönelik tehlike olarak gösterilebilir. Erdoğan'ın çağrısında bu tehlike yatıyor. Aynı şekilde bazı Alman politikacıların da entegrasyon anlayışlarında bir tehlike görüyorum. Burada da toplu bir asimilasyon isteği ve kültürel özgürlüğü kısıtlama çabası olduğunu düşünüyorum.

Bu söyleşi için size çok teşekkür ederiz.

Yolunuzu Özgürlüğe Çıkaran Bir Kitap

"Dağlar var aşılması gereken. Aksi halde yol burada bitiyor."

Prof. Dr. Zehra İpşiroğlu'nun geçtiğimiz günlerde Abdullah Baştürk İşçi Edebiyatı Ödülü'ne layık görülen kitabı "Özgürlük Yolları", bu Hint özdeyişiyle başlıyor ve sanki bu özdeyiş, kitapta anlatılmak istenen bir çok şeyi bir çırpıda özetliyor: "Ya dağları aşıp yoluna devam edeceksin, ya da dağlardan ürkip, yeterince kendin olamadan, olduğun yerde öylece kalacaksın".

"Özgürlük Yolları", Zehra İpşiroğlu'nun sekiz öğrencisiyle yaptığı röportajlardan oluşan bir kitap. Bu röportajlarda ele alınan her yaşam öyküsü, kendisinin de ifade ettiği gibi, birer "başarı öyküsü"nü içeriyor. Bu başarı öykülerinde, ataerkil toplumla modern yaşam arasındaki çatışma ve çıkış yolları irdeleniyor. Başka bir deyişle çözüm alternatifleri gösteriliyor. Kitap bir gençlik kitabı. Bu yanı sıra gelenekçi yapılanmaya rağmen modern yaşama özlem duyan, daha doğrusu, ancak modern bir yaşam içerisinde kendisi olabilecek olan gençlerin kendi yollarını nasıl bulabildikleri anlatılıyor.

Her yaşam öyküsünün kendi içinde bir özgünlüğü var. Ancak bu özgünlük, yaşam öykülerinin, alışılmışın dışında, sıradışı olmasından kaynaklanmıyor. Özgünlük, duruş noktasından, bakış açısından yansıyor. Öyle ki, Prof. Dr. Zehra İpşiroğlu, çok yakından tanıdığı öğrencileriyle yaptığı bu röportajlarda, "insanı kendi bütünlüğü" içinde ele alarak göstermeye çalışıyor. Farklı bakış açıları, toplumsal değerleri ve kültürel özellikleri önyargısız bir biçimde, kişinin bütünlüğüne katarak değerlendiriyor.

Kitapta zaman zaman karşımıza çıkan "Öteki" sözcüğü var. Özellikle Selin'in öyküsü "Öteki olmak"ı okurken, Almanya'da büyüyen yabancı gençliğin hangi çatışma noktasında kendilerini bulma çabası verdiklerini görmek mümkün. Geleneksel yaşama doğmuş ve buna karşı zaten birşey yapamayacak durumda olan gençlerin, kendilerini bulma, kişilik edinme, çevre ve yaşam kurma çabaları, sık sık "Öteki olma" olgusuyla çatışıyor. "Nur"un öyküsünde, çok sevdiği bir yakınının, kendisine ilgi duyan bir erkek arkadaşını –sözde namus adına– onu korumak için tartaklaması, öteki olgusunu iki yanlı karşımıza çıkarıyor. Kimdir öteki? Çerkez olmadığı halde "Nur"a ilgi gösteren erkek arkadaşı mı? Yoksa bir üniversitenin kafeteryasında çirkin bir müdahalede bulunan Nur'un yeğeni mi? Her ikisi de birbiri için bu olayla ötekileşiyor. Ama bu öteki ve ötekileşme olgusunun esas acısını Nur, haftalarca odasına kapanarak yaşıyor.

Erdal ve Ali'nin öykülerinde, geleneksel yaşamın kadını ezen kurallarına iki genç erkeğin gözleriyle bakıyoruz. Ne güzel, ikisi de anne ve kız kardeşlerine duydukları sevginin de gücüyle bu ezilmişliğe karşı çıkıyorlar. Alışılmış erkek rolüne ve "erkeklikten gelen haklarına" rağmen, çağdaş bir yaşama biçimiyle, evde ev işlerinde yardımcı olmaya çalışıyorlar.

Ataerkil yaşama biçimine karşı çıkışı hemen hemen her röportajda okuyoruz. Zaten kitabın adından da anlaşılacağı gibi, gençlerin özgürleşip kişiliklerini, yetenek ve duygularını keşfetmeleri de, kendilerine biçilen rolü reddetmeleriyle başlıyor. "Özgürlük Yolları" kendi yolunu arayan her gencin özenle okuyup, arkadaşlarıyla da tartışabilecekleri bir kitap. (Die Gaste-Haber/Songül Karadağ)

AT/AB'de Türkçe'yi anadili olarak öğrenme hakkı ile ilgili düzenlemeler

Dr. phil. Esin İLERİ

Motto: "Wissen ist Macht!"

Avrupa Topluluğu (AT) / Avrupa Birliği (AB) kendi üye devletlerinin millî, resmî ve azınlık dillerine uyguladığı eşitlik ve çeşitlilik prensibini "hür ve demokratik hukuk devletleri topluluğu" olarak 3. ülkelerden gelen göçmen işçilerin çocuklarına da uygulamak zorunda olduğunu çok iyi bilmektedir. Onun için AT 1970'lerden beri yasal düzenlemeler ve sözleşmelerle işgücü göçünün sonucu olarak üye devletlerde yaşayan ve okula giden 3. ülke çocuklarının ve gençlerinin kendi anadilini öğrenmesini güven altına almaya çalışmaktadır.

06.06.1974 yılında imzalanan antlaşmada Avrupa Topluluğu'nun üyesi olan devletlerin (Millî) Eğitim Bakanları aktif iki dilliliği (anadilinde ve yaşanan ülkenin devlet dilinde) eğitim politikasının ana prensibi olarak tanımlamışlardır.¹⁾

Avrupa Konseyi (Rat der EG) 25.07.1977 tarihinde 3. ülkelerden gelen ve AT'na üye olan devletlerde okula giden çocukların eğitimi ile ilgili bir talimatname (Richtlinie des Rates 77/486/EWG)²⁾ çıkarmış ve üye devletlere anadilinin ve devlet dilinin (toplum dilinin) öğretilmesi için kendi bünyelerinde kurumlar oluşturmalarını önermiştir. Talimatnamenin 4. maddesi AT'na üye devletlerin gerekli önlemleri almasını, 4 yıl içinde talimatnamede öngörülen görevleri yerine getirmesini ve Avrupa Konseyi'ne bu alanda alınan hukukî ve idarî kararları bildirmesini şart koşturmuştur.

"Gençlik, Kültür, Eğitim, Bilgilendirme ve Spor Kurulu" 30.06.1981'de Avrupa Parlamentosu'na sunduğu raporda, Avrupa Topluluğu'na üye devletlerin gerekli önlemleri çok geç almış olduğunu ve böylece 25.07.1977 talimatnamesinde öngörülen maddelerin uygulanmasını son derece geciktirmiş olduğunu belirtmiştir.³⁾

Bu rapora dayanarak Avrupa Parlamentosu 18.09.1981'de aldığı kararla ("Entschliebung") 25. 07.1977 talimatnamesinin temmuz 1981'de yürürlü-

ğe girdiğini üye devletlere bildirmiş ve üye devletleri talimatnamedeki maddeleri yerine getirmeye çağırıştır.⁴⁾

Avrupa Topluluğu'nun bütün çabalarına rağmen –Almanya dahil olmak üzere– üye devletler 07.02.1992'de Maastricht Antlaşması imzalanana kadar göçmen çocukların aktif iki dilliliği ile ilgili hiçbir hukukî ve idarî karar almamış ve 1977 talimatnamesinde öngörülen maddeleri kendi millî yasalarına geçirmemişlerdir.

Maastricht Antlaşması imzalandıktan sonra "Kültür, Gençlik, Eğitim ve Basın-Yayın Kurulu" 03.12.1992'de "Avrupa Parlamentosu"na kültür çeşitliliği ve göçmen çocuklarının okul eğitimindeki sorunları üzerine bir rapor sunmuştur. ("Bericht über kulturelle Vielfalt und die Probleme der schulischen Bildung der Kinder der Einwanderer in der EG")⁵⁾

Avrupa Parlamentosu'na sunulan raporda, 1977 talimatnamesinde öngörülen anadili dersinin üye devletler tarafından "yasal hak yapılmadığı" tespit edildikten sonra, anadilinin teşvik edilmesi ("fördern") gerekliliğinin ne tespit edilebileceği, ne de ölçülebileceği üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda anadili derslerinin "o ülkelerle beraber çalışarak" teşvik edilmesinin öngörülmesi de belirsizlik olarak nitelendirilmiştir. Böylece yasal yönden aydınlığa kavuşmamış bir durumda, sorumluluğu her ülkenin diğerinin üstüne atmasının gayet kolay olduğu belirtilmiştir. Onun için anadili dersini verme yetkisinin Avrupa Birliği'ne üye devletlerde olması gerektiği ileri sürülmüştür.⁶⁾

Bunun üzerine Avrupa Parlamentosu (01.11.1993'te Maastricht Antlaşması yürürlüğe girdikten sonra), Avrupa Komisyonu'ndan bazı noktaları incelemesini istemiştir.

1.- Maastricht Antlaşması'nın 126. maddesi, göçmen işçilerin çocuklarını da kapsamına alabilir mi, alamaz mı?

2.- Maastricht Antlaşması çerçevesinde göçmen işçilerin çocukları, AB'ne üye devletlerde verilen anadili dersini yasal hak olarak talep edebilir mi, ede-

mez mi?

3.- Göçmen işçilerin çocuklarına anadili dersi verecek olan öğretmenlerin anadili hangi dil olmalıdır ve bu öğretmenler nasıl bir eğitim görmelidir?

4.- Antlaşma yürürlüğe girdikten sonra, bir yıl içinde bu incelemenin sonuçları Avrupa Parlamentosu'na bildirilmelidir.⁷⁾

Avrupa Komisyonu bu noktaları bir yıl içinde incelemiş ve 25.03.1994'te Avrupa Parlamentosu'na şu raporu sunmuştur.⁸⁾

1.- Göçmen işçilerin çocukları artık anadilini ana-babalarının ülkesine dönmek için öğrenmemektedirler; zira onların geleceği artık yetiştikleri ülkeye yöneliktir.

2.- Diğer taraftan şimdiye kadar yapılan dilbilimsel araştırmalar, anadilinin, çocuğun kişiliğinin gelişmesinde, düşünme yeteneğinin artmasında ve toplum dilini öğrenmesinde olumlu bir rol oynadığını kanıtlamıştır. Bu bakımdan bilhassa ilkokul yıllarında anadili dersleri çocuğun gelecekteki öğrenme yeteneğini arttıracaktır.

3.- Avrupa Birliği yabancı dil öğretiminde çeşitlilik prensibinde karar kıldığına göre, kendi ülkelerinde yaşayan 3. ülke çocuklarının anadilini entelektüel bir kaynak olarak görmeli ve bu kaynağı israf etmemelidir.

4.- Bazı üye devletler anadilini toplum dili ile denkleştirerek ("koordinierend") öğretmeğe başlamıştır, diğer üye devletler, bir grubun anadilini bütün öğrencilere açmıştır. [Bu üye devletlerden biri Federal Almanya Cumhuriyeti'dir.]

Bu raporun amacı, ana-babaları 3. ülkelerden, bilhassa Türkiye'den gelen öğrencilerin anadilini zamanla "anadili dersi" olarak müfredat programından tamamen çıkartıp yalnız yabancı dil dersi olarak bütün öğrencilere açmaktır; hem de 2., hattâ 3. yabancı dil olarak (Çince ve Japonca gibi). Alman öğrencilerin Türkçe'yi 2. veya 3. yabancı dil olarak öğrenebilmesi, onlar için olumlu bir geli-

şimdir, ama Türk kökenli öğrenciler için değil. Çünkü: 2. ve 3. yabancı dil dersleri yalnız "Gymnasium"larda verilir ve Türk kökenli öğrencilerin (ilkokulda anadilleri Türkçe'yi öğrenemedikleri için) yalnız %9'u "Gymnasium"a gidebilmektedir. Diğer taraftan Avrupa Komisyonu 25.03.1994 tarihli raporunda da belirttiği gibi, anadili, ilkokulda öğrenildiği zaman, toplum dilini öğrenmede etkin olabilmektedir, 2. veya 3. yabancı dil olarak öğrenildiği zaman değil! Bu rapor şimdiye kadar birçok ülkede (Avustralya, Kanada, İsveç, Almanya) yapılan dilbilimsel araştırmaların sonuçlarına dayanmaktadır. Sonuç her zaman şudur: iki dilli, yani anadili/aile dili ile devlet dili/toplum dili aynı olmayan yaşam ortamında yetişen bir çocuk ya eğitiminin ilk düzeyinde (ilkokulda, hattâ yuvada) bu iki dili de öğrenir ve okulda başarılı olur, ya da iki dili de yazı dili olarak öğrenemez ve okulda başarılı olamaz.

Ama madem ki, 3. hattâ 4. kuşak olarak Avrupa'da yaşayan bu öğrenciler ve gençler Avrupa'da kalacaktır, o zaman onlar da AB'nde yaşayan bir etnik grup konumuna gelmiş sayılır ve AB'ne üye devletlerin, onların anadiline de, üye devletlerde yaşayan diğer etnik grupların anadiline (örneğin Dancaya; bkz.: Die Gaste, sayı 3 / Eylül-Ekim 2008'de yayınlanan makalem) tanıdığı eşitlik prensibini uygulaması gerekir.

Diğer taraftan, AB'nin üye devletler için düzenlediği dil politikasına göre, bir insanın, bir etnik azınlığın kendi anadilini öğrenip öğrenmemesi, yaşanan ve vatandaş olunan devletin resmî diline bağlı değildir.⁹⁾ Öyle ise bu raporda AB, üye devletlerin resmî dillerine ve üye devletlerde yaşayan azınlık dillerine tanıdığı "eşitlik prensibini", Türk kökenli öğrencilerin anadili olan Türkçe'ye de tanınması ve uygulaması gerekir. Bu, Türk kökenli öğrenciler için Türkçe'nin her okul tipinde 1. sınıftan son sınıfa kadar anadili dersi olarak yasal hak olması demektir. Türk azınlığının bu hakkı –hukukî yollara başvurarak– alma zamanı çoktan gelmiştir.

24.10.2008

¹⁾ Amtsblatt der EG Nr. C 98 vom 20.08.1974, S. 2.

²⁾ Amtsblatt der EG Nr. L 199/32 vom 06.08.1977 (77/486/EWG)

³⁾ Europäisches Parlament: Sitzungsdokumente 1981-82. Dok. I-329/81 vom 30.06.1981; PE 73.415/endg.

⁴⁾ Amtsblatt der EG. Nr. C 260/128 vom 12.10.1981.

⁵⁾ Europäisches Parlament. Sitzungsdokumente DOC-DE/RR/218439; PE 152.262/endg.

⁶⁾ DOC-DE/RR/218439: Begründung II. 17.1 ve 17.2

⁷⁾ DOC-DE/RR/218439; EntschlieBungsantrag, madde 5, 6, 7.

⁸⁾ Kommission der EG: KOM (94) 80 endg. vom 25.03.1994.

⁹⁾ Bkz. European Charter for Regional or Minority Languages. Strasbourg, 05.11.1992; Part III, Art. 8 - Education.

Almanya'daki Türk Velilerinin Eğitim ve Öğretim Konusuna Yaklaşımı

Nebahat ERCAN
TÖDER Başkanı

Tüm anababaların çocuklarını en iyi şekilde yetiştirmek istediklerinden hiç kuşkusuz. Sağlıklı, başarılı olmaları için ellerinden geleni esirgemezler. Büyük çoğunluğu gecelerini gündüzlerine katarak çocuklarının yetişmeleri için çalışırlar. Bu büyük özveriye yabancı bir ülkede daha da fazla gereksinim duyulduğunu pek çoğu biliyor ve gösteriyor. Ama bunu kendi yetişmelerini örnek alarak yaptıkları için yanlış yöne kanalize ettiklerini ancak iş isten geçtikten sonra fark ediyorlar. İçinde yaşadıkları ülke, çevre ve zaman onların yetiştikleri ortamdan çok farklı olduğunu gözönünde bulundurarak hareket etmiyorlar. Bu yüzden de yetişen yeni nesilin ihtiyaçlarına yanıt vermekte zorlanıyorlar ve yer yer de istenmeyen sonuçlarla karşılaşılıyorlar. Oysa böyle olumsuzlukları engellemek, daha işin başından ilgilenme yöntemlerini değiştirerek rahatlıkla giderilebilir. Zamanın kendilerinin yetiştiği zaman, yerin o yer olmadığını gözönünde bulundurarak çocuklarının eğitimine yaklaşımlar çok daha verimli sonuçlara ulaşacaklar. Halbuki geldikleri yerlerde de anababa ilişkileri ve eğitim şekli onların bildiklerinden çok farklı gelişmeler göstermektedir.

Buralara, yani Almanya'ya gelen birinci nesilin büyük bir kesimi Anadolu'nun kırsal kesimlerinden gelmiştir. Bir köyden veya bir kasabadan geldikleri için ne çocuk yuvası görmüşlerdir ne de ihtiyaç duymuşlardır. Çünkü; o küçük yerleşim yerleri zaten birer açık çocuk yuvasıdır. Ana baba ilgilenmezse dede, nine, onlar da yoksa komşular ilgilenir. Bu ilgilenme yeterli mi diyebilirsiniz! Yeterli olan yerler var, olmayan yerler de var. Çevresine göre değişiyor. Çevresindeki insanlar en çok ne ile ilgileniyorsa yetişen yeni nesillerin büyük bir kesimi ona yöneliyor. Çevrede bulunan yetişkin akrabaların ve komşuların gözleri gençlerin olumlu veya olumsuz davranışları üzerinde olduğundan anababaların görevi bir noktaya kadar yapılmış oluyor. Bu durum Türkiye'nin büyük kentlerinde değişiyor. Hele burada çok daha farklılaşıyor. Üzülerek söylemek gerekirse; içinde bulunduğumuz ülkeye göçeli yarım yüzyıl gibi bir zaman geçtiği halde kimi velilerimiz daha oldukları yerde sayıyorlar, geldikleri veya anababalarının geldikleri yerdeki ve aldıkları eğitim gibi çocuklarını

yetiştirme çabası içindeler.

Eğitime evde başlayarak yuvalarda ve daha sonra da okullarda devam ederken ana-babaya çok büyük görev düşmektedir. Yuvalara giden çocuklar eve geldiklerinde özel ilgi istemektedirler. Bütün gün aileden uzak olan çocuklar ilgiyi üzerlerine çekmek için yaramazlık yaparlar. Eğer gereken ilgi gösterilmezse çocuklarda yalnızlık, terkedilmişlik duygusu başlar. İleriki yaşlara doğru aynı şekilde devam edilirse, bu duygu derinleşerek büyür. "İşten geldim, şimdi yorgunum" diyerek küçük yaşta çocuklar yalnız bırakılmamalı, onlarla ilgilenil-

Çocuklar eve geldiklerinde günlerinin nasıl geçtiğinin onlarla birlikte değerlendirilmesi çok önem taşıyor. "Bugün okulda ne yaptın, günün nasıl geçti" diyerek dolaylı denetlemekle onu ciddiye aldığınızı göstermiş olursunuz. Çocuklar da ciddiye alınmak isterler. Bu tepkilerini de "Ben küçük değilim!" diyerek fırsat buldukça büyüklere hatırlatırlar.

meli. Onları ne kadar çok sevdiği kendilerine gösterilerek, sevgiye ve ilgiye doyurulmalı. Ana-babalarının sevgisine ve ilgisine doymuş ama şımartılmamış normal çocukların ileriki yaşlarda başarısız olması söz konusu olamaz.

Çocukların başarılı olabilmeleri için, veli okul ilişkisi ve evde çocukların günlük çalışmalarının değerlendirilmesi çok önemli öğelerdir.

Okul çağına gelmiş çocukların öğretmenleriyle sık sık görüşmek, okullarda yapılan veli toplantılarına gitmek çocukların başarısını çok olumlu etkilemektedir. Dil bilmiyorum, yorgunum gibi nedenlerle gitmemek geçerli gerekçeler olamaz. Dil bilen birileri bulunur ya da öğretmen en kötü ihtimal el kol hareketleriyle sizi bilgilendirmeye çalışır. En önemlisi sizlerin çocuğunuzla ilgilendiğinizi gören öğretmeni olumlu yönde etkiler ve çocuğunuzun kendisine olan güveninin artmasını sağlar. Oysa bugün artık ikinci nesil dil biliyor ya da her yerde dil bilen birisini kesin bulabiliyor.

İkinci olarak, çocuklar eve geldiklerinde günlerinin nasıl geçtiğinin onlarla birlikte değerlendirilmesi çok önem taşıyor. "Bugün okulda ne yaptın, günün

nasıl geçti" diyerek dolaylı denetlemekle onu ciddiye aldığınızı göstermiş olursunuz. Çocuklar da ciddiye alınmak isterler. Bu tepkilerini de "Ben küçük değilim!" diyerek fırsat buldukça büyüklere hatırlatırlar. Derslerini anlayın anlamayın "Bugün okulda ne yaptın?" sorusunu yönelterek onlarla yakından ilgilendiğinizi göstermeniz çocuklarınızın kendisine güvenini ve başarısını arttıracaktır. Bunun olumlu örneklerini eğitimciler olarak sürekli görüyoruz. Birçok ana-baba yeterli dil bilmedikleri halde, okulda yapılanları anlamamış ama okulla ilişki kurarak ve çocuğuyla ilgilenerek çok başarılı olmasını sağlayabilmiştir.

Ne yazık ki; dil bilmediğini, yoğun çalıştığını neden göstererek okullarla ve çocuklarıyla ilgilenmeyen birinci nesilden vazgeçtik, dil bilen ikinci üçüncü nesil bile bilgilendirme toplantılarına, çocuklarının günlük ne yaptıklarına ilgi göstermiyor. Bu okullara yönelik ilgisizlikler giderilmedikçe, çocukların da kendilerine özgü kişiliklerinin olduğu kabul edilerek davranılmadıkça, onların başarısı artmadığı gibi kendilerine olan güvenleri de gelişmez. Daha sonra da "Ben onlar için çalışıyorum,

onlar için gecemi gündüzüme katıyorum, onlar için Türkiye'de şu kadar yatırım yapıyorum veya yaptım" demenin bir yararı olmaz. Çocuğun bugün gereksinimi olan ilgiyi göstermeyince gelecek için yaptıklarının değerini bilebilecek, anlayabilecek konuma gelemeyeceğinin bilinciyle davranılmalı ve duyarlı olunmalıdır. Yoksa yarın için yapılan tüm yatırımlar boşuna gitmeye mahkumdur.

Ana-babalar olarak hemen bugünden itibaren zaman kaybetmeden çocukların okullarıyla, öğretmenleriyle ilişkiye geçilmeli. Dil bilinsin bilinmesin, zor işlerde çalışılsın, ne olursa olsun her türlü engelleri aşarak şimdiki görev yerine getirilirse, geleceğe iyi bir yatırım işte o zaman yapılmış olur. Bu görev ana-babaların görevi; onlardan başka kimse o görevi yerine getiremez. İçinde yaşadığımız ülkede velilerin yetkileri ve sorumlulukları oldukça fazla. Bu yetkileri kullanırken sorumlulukları da yerine getirmekle gelecek nesillerimizin başarısının artmasını sağlamış olursunuz. Gelecek kuşakları iyi yetiştirme Ana-babaların elinde.

Hamburg, 29.10.2008

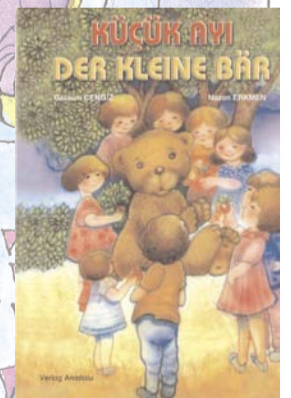
Hardcover
9,80 Euro; 32 sayfa; 3+
Best. Nr.: A3529

Hardcover
9,80 Euro; 32 sayfa; 3+
Best. Nr.: A3512

Hardcover
9,80 Euro; 32 sayfa; 3+
Best. Nr.: A3628

Hardcover
9,80 Euro; 32 sayfa; 7+
Best. Nr.: A3123

Schulbuchverlag
Anadolu
Postfach 1307
41825 Hückelhoven

Edebiyat, Bilim, Kolektif Zihniyet

Ruhr Kitap Fuarı 2008 çerçevesinde yapılan bir toplantıda, Prof. Dr. Sargut Şölcün'ün yeni kitabı (Entzauberte Nation) ele alındı; yazar, Dr. Hannes Krauss'un ve dinleyicilerin sorularını yanıtladı. Prof. Şölcün'ün konuşmasının bir bölümünü aşağıda sunuyoruz.

Kitabımın başlığının *Tılsımı Bozulmuş Ulus* olarak Türkçeleştirildiğini okuyunca, böyle bir çalışmanın çevirmenliğini üstlenmeme kararım kesinleşti. Buna rağmen, kitabın bir tartışma potansiyeline sahip olmasının diliyle doğrudan bağlantısı yok. Hatta, buradaki "ulus"la Türk milletinin kastedilmesi de, tartışmayı tek başına tayin edemez. Burada, genel bir durumla karşı karşıyayız. Bir kitapla onun arka planı, toplumsal, kültürel ve bireysel bağlamları arasındaki ilişkiler, bir metinle başlığı arasındaki bağlantılara benziyor. Başlığın, metnin içeriğini görelî gizleyerek yansıtır bir gerilim yaratması gibi, kitap da ait olduğu bağlamların üstüne çıkarak, onları önemsiz kılarak güncelleştirir, dolayısıyla bir tartışma malzemesi oluşturur. Bağlamların varlığı nesnelken, onların tartışma malzemesine dönüşmesi, öznel müdahale gerektirir.

Entzauberte Nation'un önsözünde belirtmiştim, bu araştırma beni -muhtelif kesintilerle- oniki yıl meşgul etti. Yalnız son üç yılda aralıksız çalıştım; çünkü Frankfurt Kitap Fuarı'nın 2008 yılındaki misafir ülkesi, büyük bir ihtimalle Türkiye olacaktı. Sonunda, kitabın temmuz ayı biterken, fuarın açılış hazırlıklarının son derece yoğun olduğu bir devrede ortaya çıkması, sadece bir tesadüf değildi, ama benim için sevindirici bir rastlantı oldu. Bu sayede kitapla onun bağlamları arasındaki ilişkiler, fuarla misafir ülke arasındaki ilişkilerle çakıştı. Şimdi bunu saptamakla yetinmek gerekiyor; bunun devamı, Frankfurt'taki ticari gösterinin kuralları tarafından belirlenmişti. (Bu çerçevede, fuarın Türkiye açısından kültürel ve ticari bir fiyaskoyla bittiğini tahmin etmek zor değil).

Frankfurt'taki fuar, *Entzauberte Nation*'un bağlamlarına dahil olsa bile, kitabı güncelliğe bağımlı kılmadan ele almak, hem mümkün hem de gerekli. Benim açımdan *Entzauberte Nation*, edebiyatın belli bir niteliğini somutlaştırmaktadır; bir başka deyişle, edebiyatın bir ulusal kolektifin tarihteki ve şimdiki zamandaki duygu ve düşünce hallerinin tanığı olabileceğini göstermektedir. Bu sonuç; filolojik çalışmanın geleneksel anlayışına dayalı olup, ama onu aynı zamanda da aşarak, metin analizleriyle kurulan bağlamlar içinde ve edebiyatın çok perspektiflilik, çok değerlilik koşullarıyla elde edilmiştir. Söz konusu ulusal kolektifle Frankfurt'un bu yılki misafirleri kastedildiği için, Türklerin zihniyetine dair edilen bilgiler, edebiyatın niteli-

ği ve filolojik çalışmaların üretkenliğiyle sınırlıdır.

Yeniden Frankfurt bağlamına dönüyorum: Basından öğrendiğimize göre, kitap fuarının misafirleri, Türkiye'nin sorunlarını ve çatışmalarını Almanya'ya da taşıyacaklardı. Gazeteler, İslamistlerle milliyetçiler arasındaki kültür dalaşının fuarı bir "arena"ya çevireceğini yazıyordu (~AZ 29 Ağustos 2008; FR 2 Eylül 2008). Gazetecilerin bilinen basitleştirme alışkanlığına rağmen, basındaki yorum ve haberlerden, Türkler arasındaki sürtüşmelerin tipik bir Üçüncü Dünya fenomeni olduğu anlaşılmıştı. Benzeri sürtüşmeler dört yıl önce, Araplar Frankfurt'ta misafir edildikleri zaman da yaşanmıştı. Bu hatırlamayla, Türklerin konsensus bulmadaki yeteneksizliğini, onların oryantal zihniyetiyle açıklamak kolaylaştı.

Bu arada -tuhaf da olsa-, bir asgari müşterek çağrısı geldi. Türkiye'de bir hayli okura sahip olduğu söylenen Ahmet Ümit, "Polemik üreteceğimize, hepimiz ülkemizin kültürünü bu fuarda mümkün olduğu kadar iyi temsil etmeye konsantre olmalıyız", diyordu (~AZ 29 Ağustos 2008). Böylesine bir kolektif görev bilincinin dile getirilişi, hem de bunun bir yazar tarafından savunulması; yalnız Türkiye gibi öznelliğe, birey bilincinin gelişmesine izin vermeyen baskıcı toplumlar için yadrgatıcı değildir. Kaldı ki, yazarın kültüründen dem vurduğu ülkede devletin, milliyetçilerin ve müslümanların edebiyat hayatını sürekli tehdit altında tutmaları, edebiyatçılara manevi ve fiziksel işkence çektirmeleri, insanı utandıran bir gelenek haline gelmiştir.

Ahmet Ümit'in çağrısını bir kez daha okuyalım. Yazar, dış dünyaya karşı kolektifinin prestijini kurtarmak uğruna, kendi bireyselliğini feda ederken, ben onun ülkesinin edebiyat kültürünün niteliğini ön plana çıkarmak istiyorum. Türk edebiyatı; hoşgörüsüz, zorba ve parçalanmış bir toplumda alternatifler önermeyi sürdürebilmekle ve bu sayede giderek artan bir tarihi değer kazanmaktadır. Türkiye'de üretilen edebiyat, anakronikliğinin uçsuz bucaksız denizinde yer alan bir modernite adasıdır. *Entzauberte Nation*'u yazma sürecinde tekrar tekrar farkına vardığım nokta, incelediğim metinlerin değişik biçimlerde hep bu -Türkiye'ye özgü- anakronizme dikkati çektikleri olmuştur. Bence, bu saptama önemli; çünkü bu sırada, edebiyatın öznelliği ile genelleştirilebilirliği arasındaki karşıtlığın çözülmez bir çelişki olma-

dığı ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda benim için geçerli olan bir kural var: Bir metin, gerçeklik üzerinde, onu inkar ettiği ölçüde hak iddia eder. Bu nedendir ki, metnin bütünlüğüne duyulan saygı ile onu çözümleme tutkusu, bir filoloğun vicdanında yanyana bulunmaktadır. Zıtların birliğine dayalı olan bu aidiyetle, edebi metinlerin genelleştirilme imkanı meşruiyet kazanır. Bu sırada kaçınılmaz olarak, metnin değerlendirilmesi gerçekleşirken, bu değerlendirilmenin yapıldığı gerçeklik de yansıtılmaktadır. Yukarıda değinilen aidiyet, kitabımda yer alan iki temel pozisyon üzerinden geçerlilik kazanır: dış perspektif ve filolojik yaklaşım. Dış perspektif, sadece yabancı bakış açısının tercih edildiğini; filolojik yaklaşım da, içerikle ilgili kararlara, biçim ve dil analizleriyle varıldığını bildirir.

Yabancıncının dış perspektifi; normal-şüphesiz-doğal olanla, göze batan-garip-şüpheli olana bakışın radikal bir tarzda yeniden düzenlenmesi anlamına gelir. Yeniden düzenlemeyle dış dünyanın algılanması spesifik bir biçimde farklılaşır; edebiyat, çok katmanlı bir bilgilenme aracına dönüşür. Yalnız unutmayalım, dış perspektifin bu zenginliğini, yine filolojik metin çalışmasına borçluyuz. Edebiyatın öznelliği de, ancak böyle bir yaklaşımla nesnel değere sahip olmaktadır.

Bu ne demektir? Bu sorunun iki ayrı cevabı var. Birincisi, edebiyatın alternatif tarih sunma imkanıyla bağlantılı. Buna örnek olarak, kitabımın üçüncü bölümünde incelediğim Franz Werfel'in (roman olarak tarih) metinlerini gösterebilirim. Bu metinlerle çalışırken, Peter Weiss'in bin sayfalık romanı *Direnişin Estetiği* (Die Esthetik des Widerstands) ile ilgili poetik konuların ve soruların bende sürekli güncel kalışlarını, edebiyatın alternatif tarih olabilme niteliğiyle açıklıyorum. İkinci cevaba gelince: Edebi öznelüğün objektif değeri derken, edebiyatın etkileme gücünü düşünüyorum. Okur, edebiyatın etkisi altında değişir, kolektif kimliklere ihtiyaç duymadan kendine güvenen, eleştirel bir kişilik haline gelebilir. Edebiyatın etkileme gücü, çoğu kez onun siviltme, abartma enerjisinden de ileri gelir. Bu yolla edebiyatta düşünme alanları açılır; bu alanlardaki faaliyetle, abartmalarda gerçeğin bulunacağı tasavvur edilebilir olur.

Bir metin, gerçeklik üzerinde, onu inkar ettiği ölçüde hak iddia eder. Bu nedendir ki, metnin bütünlüğüne duyulan saygı ile onu çözümleme tutkusu, bir filoloğun vicdanında yanyana bulunmaktadır. Zıtların birliğine dayalı olan bu aidiyetle, edebi metinlerin genelleştirilme imkanı meşruiyet kazanır. Bu sırada kaçınılmaz olarak, metnin değerlendirilmesi gerçekleşirken, bu değerlendirilmenin yapıldığı gerçeklik de yansıtılmaktadır.

Sargut Şölcün
Entzauberte Nation
Literarische Entdeckung türkischer
Mentalität

Die Gaste
Literaturverlag

Avrupa'ya göçün bir sonucu olarak gelişen ve yeniden biçimlenen Avrupa toplumlarında çokdillilik ve çok kültür- lülük her geçen gün gidererek önem kazanmaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinde “çokdillilik” ve “çokdilli edebiyat” şu anda akademik çevrelerde eğitim üzerine sürdürülen tartışmaların önemli iki ana konusunu oluşturmaktadır.

Avrupa toplumu, özelliklede Federal Almanya, göçün ve buna paralel olarak gelişen demografik değişimin bir sonucu her geçen gün ulusal ve etnik kökeninden uzaklaşmakta ve yeni bir kültürel kimlik kazanmaktadır. Kültürel olarak değişime uğrayan Avrupa toplumu, Almanya başta olmak üzere bu değişime hazır değildir.

Almanya'nın eğitim sistemi ve eğitim öğrenim kurumları çokdillilik ve çokkültürlülüğün getirdiği sorunları karşılayabilecek ve çözecek yaptırımlardan henüz uzaktır. Avrupa ve özellikle de Federal Almanya toplumu gelişen demografik değişimi gözönüne alarak, eğitim sistemini ve eğitim kurumlarını köklü bir yapılanmaya tabii tutmak göreviyle karşı karşıyadır.

Almanya'nın bugünkü eğitim sistemi bu değişime hazır olmamakla birlikte, eğitimdeki eşitsizliği ortadan kaldıracak önlemlerden de uzaktır. Bunun sonucu olarak işsizlikten ve meslek eğitimi yeri bulamamaktan en çok Türkiye kökenli göçmen ailelerin çocukları etkilenmektedir. Bu oran her geçen gün giderek daha da büyümektedir. Akademik çevrelerce çokdillilik üzerine sürdürülen tartışmalar içerik olarak doğru olmasına rağmen, göçmen kökenli çocukların acil eğitim ve meslek sorunlarının çözümüne fazla bir katkıda bulunmamaktadır. Buna rağmen çokdillilik ve çokkültürlülük, eğitimde tartışılması gereken konuların başında gelmektedir.

Eğitimin yanısıra “çokdillilik” göçmen ailelerde nesiller arası birlikte yaşamı düzenlemek için de önemli bir rol oynamaktadır. Kültürlerarası kaynaşmanın ve kültürlerarası uyumlu bir yaşam için çokdillilik, göçün etkisiyle birlikte oluşan yeni toplumsal yapının sağlıklı gelişimine de katkıda bulunmaktadır.

Avrupa toplumunda sosyal barışın sağlanması ve değişmekte olan kültürel ve sosyal yaşam içinde çokdillilik ve çokkültürlülük toplumsal bir kazanımdır. Çokdilliliğin bugünkü eğitim sistemlerine entegre edilerek, bunun altyapısının oluşturulması Avrupa siyasal iktidarlarının önünde önemli bir görev olarak durmaktadır.

Avrupa'nın görevleri?

Günümüz Avrupası çokdilli ve çokkültürlü bir eğitim için, eğitim ve öğretimin tüm alanlarında pratikte uygulanabilecek ve hayata geçirilecek tüm yaptırımların önünü açmalıdır. Bu amaçla özellikle göçmen örgütlenmeleri ve göçmen aileleri bu yapılanmada aktif bir hale getirilmelidir. Eğitim sistemindeki reformlara temelden, yani okul öncesi dönemden itibaren başlanmalıdır.

Göçün bir sonucu olarak oluşan ve giderek gelişen heterojen toplumlar-

Eğitimde Çokdillilik ve Çokkültürlülük Üzerine Düşünceler

Kısa bir bakış

Hıdır ÇELİK

da çokdillilik ve çokkültürlülük toplumsal zenginliğin ana temelini oluşturur. Almanya'ya ve orta Avrupa'ya ellili yılların ortasından itibaren başlayan işçi göçüyle birlikte, özellikle henüz ulusal etnik kimliğinden kurtulamamış birinci ve ikinci kuşak göçmen kitleler için çokdillilik, jenerasyonlar arası iletişim görevi üstlenmekte ve sağlıklı bir aile yapısının da temelini oluşturmaktadır.

Anadillerinde sağlıklı pedagojik dil eğitimi alamamış çocuklarda kimlik sorunuyla birlikte eğitim, meslek ve sosyal yaşamda da perspektivizlik kendini göstermektedir. Birinci kuşak göçmenlerle torunları arasında baş gösteren iletişimsizlik –diyalog yoksunluğu– giderek toplumda sosyal bunalımlara ve psikolojik krizlere yol açmaktadır. Birinci kuşağın iş dünyası dışında, aile içinde ve kendi etnik grubu içinde tek iletişim aracı dildir. Birinci kuşağın torunları ve çevresiyle diyalogsuzluğu bu kuşağın özellikle de yaşlılıkta ağır depresyonlar geçirmesine yol açmaktadır. Anadilin öğrenimi bu yönüyle sosyal yaşamda önemli bir etkidir.

Anadili eğitimi nasıl olmalı?

1970'li yılların ortalarından beri okullarda, başta Türkiyeli göçmen işçilerin çocukları olmak üzere anadili dersleri verilmektedir. Başlangıçta anadili eğitimi göçmen işçilerin geriye dönüşü dikkate alınarak verildiğinden pedagojik bir içerikten yoksundu. Bu durum sonraki yıllarda da devam ederek bugüne kadar sürdü. Bugün okullarda öğretilen anadil dersi daha çok anadilinin konuşma ve yazı dili olarak asgari düzeyde öğretilmesinden başka bir işlev görmüyor.

Yetmişli ve seksenli yıllarda öğretilen Türkçenin eğitim kadrosu da yeterli pedagojik birikime sahip değildi. Birçok öğretmen Türkçe dersi vermekle birlikte Almancayı yeteri kadar konuşmadığından ya da Alman eğitim sistemine ayak uyduramadığından ve de Almanya'daki toplumsal ve sosyal gelişmelerin gerisinde kaldığından, kültürel ve toplumsal gelişmeleri gençlere dil aracılığıyla aktarmaktan uzaktı.

Bugünkü şekliyle anadili dersi, dilin kültürel boyutu olan edebiyatı, tarihi, müziği, sanatı, sosyal ve siyasal gelişmeleri aktarma işlevini yerine getiremiyor. Ve öyle ki, Türkçe dil dersleri, dönem dönem ve kısmen de bugün bazı kesimlerce suistimal edilerek “Türk milliyetçiliğinin” ve “kökten dinciliğin” propaganda aracı olarak kullanılıyor.

Bu noktada “anadili” kültürlerarası diyalogun, kültürlerarası eğitimin ve nesiller arasında sağlıklı bir diyalogun gelişmesini bir ölçüde engellemiş oldu. Anadili derslerinin müfredat programlarına alınmaması da, Avrupa'daki siyasal iktidar ve partilerdeki suistimalin ve ilgisizliğin sonucu olarak bugüne kadar devam etti. Toplumsal yaşamdan ve sosyal gelişmelerden soyut bir anadili eğitimi göçmen aile çocuklarının irade ve kimlik gelişimi önünde büyük bir engeldir.

Gelinen noktada anadili dersleri mesleki perpektiften uzaktır. Yapılması gereken anadilinin her türlü milliyetçiliğin etkisinden kurtarılıp, Avrupa eğitim sistemine entegre edilmesidir. Anadili eğitimi, pedagojik eğitimi ve mesleki eğitimi de dikkate alarak, çokdilli, çokkültürlü bir toplum zemini üzerinde yeniden şekillendirilmelidir.

Avrupa ve Almanya'da birçok bölgede henüz pilot uygulama aşamasında olan çokdilli ve çokkültürlü eğitim programlarının, çocuk ve gençleri yaşadıkları topluma kazandırmada daha sağlıklı bir yaklaşım olduğunu göstermektedir. Bu programlar çerçevesinde ikidilli ve çokkültürlü bir sistem ile eğitilen çocuk ve gençlerin mesleki ve sosyal yaşamda daha başarılı oldukları kanıtlanmıştır.

Avrupa nüfusunun demografik gelişimi dikkate alındığında çok dilli ve çokkültürlü bir eğitim sisteminin genel eğitim sistemine entegre edilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Avrupa ve Almanya eğitim sistemlerinde acilen yapılacak değişimleri ve üstlenilecek görevleri şu şekilde sıralamamız mümkün:

1. Tüm ders kitaplarının ülkelerde ve Almanya'da eyaletler bazında kurulacak komisyonlarca yeniden incelenerek elden geçirilmesi ve ders kitaplarının her türlü ırkçı söylem ve içerikten arındırılması birincil görevdir. Müfredatların ve kitapların içerikleri kültürler arası birlikte yaşamı ve farklı kültürlerin aynı toplum içerisinde karşılıklı entegrasyonunu temel alan bir perspektifle yeniden düzenlenmesi ise diğer önemli bir zorunluluktur. Oluşturulması gereken ve bu bahsedilen komisyonlara Alman ve göçmen kökenli pedagogların yanısıra göçmen aileler ve göçmen kuruluşların temsilcilerinin de aktif katılımı sağlanmalıdır.
2. Ders kitaplarının ve okullarda sunulacak olan ders programının içeriği

kültürlerarası kaynaşma ve kültürler arası entegrasyonu sadece nasıyon sınırlarda değil, tüm Avrupa boyutu içinde ele alınmalıdır. Avrupa birliğinde eğitim çokkültürlü, çokdilli, sosyal ve siyasal yaşam temel alınarak, demokratik ve çoğulcu bir perspektifle yeniden şekillendirilmelidir.

3. Ders program ve içeriği bugüne kadar yayınlanmış ve okullara sunulmuş temel kaynakları ve bilimsel yayınları dikkate alarak toplumun yeni kimliği olan çokkültürlülüğü yansıtmalıdır.

4. Avrupa ve Almanya'da eyaletler bazında daha sağlıklı verilere ulaşmak için eğitimci ve göçmen ailelerin istem ve önerilerini dikkate alan bilimsel araştırmaların yapılması sağlanmalı ve ortaya çıkacak sonuçları kamuoyu içinde tartışmaya açarak, toplumun bu konuya duyarlı hale gelmesi ve ön yargılara karşı bilimsel gerçekliklerle mücadele edilmesi sağlanmalıdır.

Sonuç olarak çokdillilik ve çokkültürlülük toplumsal zenginlik olarak görülmeli ve bu zenginlik, eğitimin temel taşlarından biri haline getirilmelidir. Bunun için yüksek öğrenim kurumlarında ve eğitim fakültelerinde çokdilli ve çokkültürlü pedagogların yetiştirilmesinin ortamı hazırlanmalı ve bu alanlara her türlü maddi ve manevi kaynak sunulmalıdır.

Göçmen ailelerin çocukları ikidilli büyüdüklerinden, sosyal ve kültürel çevrelerinde içinde büyüdükleri ve şekillendikleri yaşam dünyalarında büyükanne ve babalarıyla sağlıklı bir iletişim için, başarılı bir meslek yaşamı için ve her şeyden önce kültürler arası toplumsal bir entegrasyon için anadilini ve içinde doğup büyüdükleri ülke dilini iyi öğrenmek ve kullanmak zorundadırlar.

Kişiliklerin sağlıklı gelişmesi için bu ikidilliliğin kullanılması küçümsenmeyecek bir öneme sahiptir.

İkidilde eğitim, beraberinde ikidilde edebiyatın gelişmesine de katkıda bulunacaktır. İkidilde çocuk edebiyatı başta olmak üzere ikidilde yayınlanan edebî eserler, kültürlerarası önyargıları gidermenin, barış içinde birlikte yaşamı teşvik etmenin önemli yapı taşları olacaktır. Çünkü edebiyat ve kültür toplumun gelişmesinin en önemli faktörleridir. Bu yönüyle ikidilde edebiyat kültürler arası köprü rolü üstlenmektedir.

İsviçre’de iki dilli bir ailenin çocuğuna devletin resmi okullarında en az iki dil daha öğretiliyor. Devletin tanıdığı hak ve olanaklarla oluyor bunlar. Oysa bir başka çarpıcı örnekte olduğu gibi, Ortadoğu’nun Paris’i diye bilinen Lübnan’da çocuklar günlük yaşamda bizzat fiili olarak çok dilli ortamda yaşadıkları için, iki veya daha fazla dili sokakta bile kapıp öğreniyorlar.

Kimi çocuklar kendi anadillerini reddediyorlar. Neden? Almanca çocuk için ikinci bir dil, ama okulda ve yaşamın her alanında hem birinci dil, hem de üstün ve baskın dil. Bu dil, örneğin okulda sistematik olarak öğretiliyor ve çocuğun evde anne veya babasından yüzeyel Türkçe öğrenmesine hiç benzemiyor. O yüzden daha etkili oluyor. Elbette bir başka nedeni daha var. Çocuklar sosyal çevrelerinden de gelen benzer haksız yargılar ve hatta baskılar nedeniyle çoğu kez anadilinde konuşmayı reddediyorlar. Anadilleri de kendileri gibi hor görülüyor, dışlanıyor. Çocuklar bunu seziyorlar ve yaşıyorlar. Birazda bu nedenlerle konuşmak istemiyorlar. Yani anne ve baba çocukla Türkçe konuşsa bile, çocuk Almanca karşılık veriyor. Bu da anne ve babayı korkutuyor ve anne-babalar çocuklarına kendi kültürlerini veremeyeceği ve onların bu toplumda eriyip gideceği duygusuna kapılıyor. Evdeki baskının şiddetlendiği durumlarda anne - baba ile çocuk arasında ilişkiler kopabiliyor. Bu da çocuğun gelecekteki yaşamını olumsuz etkileyerek, ruhsal bunalımlara girmesine yol açabiliyor.

Peki bu durumda ne yapmak gerekir? En önemlisi, her şeyden önce çocukları zorlamamak gerekir. Hele birdenbire Türkçe konuşmak istemediği için çocuğu cezalandırmaya kalkmak çok yanlış! Zorlama ve cezalandırma ile ulaşılacak istenenin tam tersi bir sonuca varılacaktır. Çocuk dikleşecek, belki de saldırgan bir davranışla karşılık verecektir. Oysa çocuk Almanca konuşmakta ısrar etse bile, anne ve babanın sakin ve kararlılıkla, kızgınlığı ya da kırgınlığı

ni belli etmeden çocukla kendi anadillerini de konuşmaya devam etmeleri gerekir. Bu gerçekten çok önemli bir faktördür. Çocuklar duyarlı antenleri olan son derece duygulu yaratıklardır. Toplumda hangi dilin sevildiğini, değer verildiğini buna karşılık hangisinin olumsuz karşılanıp aşağılandığını ya da hoşgörü ile bakılmadığını hemen sezerler. Örneğin bir çocuk, Türkçe konuştuğu için okulda ve toplumda olumsuz davranışlara ve baskıya maruz kalıyorsa, kendini savunmak için anadilinde konuşmaktan vazgeçer. Toplumda rağbet görmeyen bir dil konuşmamakla –ki bu Türkçe, Rusça, Arapça, ya da başka bir dil de olabilir– kendini savunduğunu ya da koruduğunu düşünür. Biz yabancıların konuştuğu diller de, –örneğin “ayrıcalıklı yabancı diller” olan İngilizce, Fransızca vb. gibi– içinde bulunduğumuz toplum tarafından hoşgörü, ilgi ve hayranlıkla karşılanıyorsa, böyle bir sorunumuz olmazdı mutlaka.

O yüzden bazı öğrenciler, okullarında geldiği ülkeyi ve anadilini gizlemeyi yeğlemektedir. Tabii kimi okullardaki bazı komik ve dışlayıcı uygulamalar, örneğin „ Kim anadilinde bir sözcük konuşursa ceza olarak şu kadar para verecektir gibi - ürkütücü ve dayanaksız önlemler de böylesi davranışlara sadece tüy dikeniyor. Bu tür dışlamaların sonucu olarak, özellikle gençler dinci ya da milliyetçi odaklara yöneliyorsa, bunun sorumlularının kalkıp da, “Gençler neden böylesi

akım ya da örgütlere katılıyorlar?” diye sormaya hakları bile yoktur.

Onlara gelince, yani baştakiler, her ülkede olduğu gibi, bizleri yönettikleri sananlara ve ürettikleri politikalarla, bir vuruşta elli yıllık tüm sorunları hallettikleri sananlara gelince... Her şeyin doğası gereği bir akarsuyun yoluna devam ettiği gibi, göç olayındaki kalıcılığa süreci de ağırlı sancılı sürüyor ve eninde sonunda yatağına yerleşecek, toplumun ayrılmaz ve vazgeçilmez bir parçası olarak kendini kabul ettirecek, hem de bunu inkar eden politikacıların tüm körlüğüne ve inatlarına karşın. Günümüz toplumlarında çok dillilik ve çok kültürlülük olgusu kendini kabul ettirecektir. Yıllarca göç olgusunu inkar edenler bugün hayatın gerçeklerinin dayatması karşısında nasıl ki, “52 yıl göç olgusu karşısında sadece uyumuşuz” diye günah çıkarak bu olguyu kabul etmek zorunda kalmışlarsa; işte bu süreçteki yeni ve diğer çözümlenmemiş sorunlar da kendi gerçekliğini yine aynı şekilde söke söke kabul ettireceklerdir. Çünkü yaşamın akışı ve değişim, geçici olarak engellenebilir, ama bunu durdurmak asla mümkün değildir...

Bize gelince, karamsar bir tabloyla karşı karşıya kalmış gibi olmayalım. Tüm bu sorunlara karşın çok olumlu ve güzel örnekleri de her gün yaşayıp görüyoruz. İki veya daha fazla dili pırıl pırıl konuşup bu toplumda kendilerini yaşamın her alanında kanıtlayan örnek-

ler hiç de öyle küçümsenip azımsanacak kadar değil. Hep olumsuz örnekler ön plana çıkarıldığı için bu olumlu örnekler maksatlı ve bilinçli olarak gözardı ediliyor. Görülmek ve gösterilmek istenmiyor. Bilimsel olarak, el yordamıyla veya pratikten öğrenilenlerle, bu sorunlara uygun çözüm üreten kişi ve kurumlar da var elbette. Hem de sayıları yüzlerce, binlerce...

Yaşamın gerçekliğinin ve deneyimlerinin getirip hepimizin önüne koyduğu öğrenilecek o kadar çok bilgiler ve birikimler var ki, yeter ki bunlardan öğrenmesini ve yararlanmasını bilelim.

Her alanda kendi yaşlılarıyla başa baş ileriye koşan, adeta yarışarcasına geleceği yakalamaya çalışan pırıl pırıl bir gençliğin yolda olduğunu bizler de görmeliyiz, yardımcı ve destek olmalıyız. Bize gösterilen olumsuz kimi örnekler hayatın hepsi olmadığı gibi, gerçeğin de ta kendisi değil. Bunlarla kimseyi yıldırmaya düşüremezler, yeter ki biz kendi kendimizi bu duruma düşürmeyelim. Toplum yönetenler yıllarca, “göç” olgusunu inkar edip buna karşı kendi yasalarını çıkardılar, oysa gerçek hayatın yasaları onların bu düşüncesinin iflas ettiğini tekrar tekrar gösterdi ve bunu kabullenmek zorunda kaldılar.

Umutsuz ya da karamsar olmaya gerek yok; önemli olan yaşamın gerçeklerine ve öğrenmeye karşı açık ve hazır olabilmektir...

Dr. phil. Esin İleri’nin oluşturduğu “*Lehrbuch der türkischen Sprache*” CD’si, üniversitelerde, halk yüksek okullarında ve diğer kuruluşlarda Türkçe öğrenmek isteyen yetişkinler için bir eğitim malzemesi sağlamaktadır. CD, günlük yaşamda, seyahatte ve meslekte (öğretmen) iletişim kurabilmek için gerekli dil kullanımını (cümle tipleri, temel dilbilgisi kuralları ve 2.000 kadar sözcük dağarcığı) öğrenmeyi amaçlamıştır. Bir çeşit e-book niteliğinde olan “*Lehrbuch der türkischen Sprache*” 20 ders ve her dersin 4 bölümden oluşmaktadır. Türkçe dilbilgisi “karşılaştırmalı yöntemle” ele alındığından, hem Almanya’da yetişen Türk kökenli gençlere, hem de Almanca ve Türkçe öğretmenlerine önemli katkıda bulunma özelliğine sahiptir. Ayrıca, kitabın sonunda alıştırmaların çözümünü yer aldığından, Türkçeyi kendi kendine öğrenmek isteyenlere de hitap etmektedir.

Esin İLERİ “*Lehrbuch der türkischen Sprache*” Buske Verlag, Hamburg 2007.

Esin İLERİ, 2 Audio-CDs zum “*Lehrbuch der türkischen Sprache*, Selbstverlag, Hamburg 2008.

ISBN 978-3-00-024942-6

(E-Posta: esin.ileri@gmx.de)

Esin İLERİ
2 Audio-CDs zum
“*Lehrbuch der türkischen Sprache*”

Selbstverlag (esin.ileri@gmx.de)
Hamburg 2008

Okullarda Yabancı Kökenli Öğretmenlere İhtiyacımız Var!

Abbas MORDENİZ

Projekt Lehrkräfte mit Zuwanderungsgeschichte

Şu an Almanya'da okula giden öğrenci sayısı yaklaşık 9 milyon civarında. Bunlar arasında göçmen kökenli olanların oranı ise yüzde 25, söz konusu öğrencilerin ekseri çoğunluğunu da Türk öğrencileri oluşturuyor. Eğitim ve dil, Almanya'daki göçmen kökenli öğrencilerin en büyük sorunlarından birisi. Lise bitirme oranı Alman çocukları arasında yüzde 25 iken, bu oran göçmen çocuklarında yüzde 9'a düşüyor. Herhangi bir okul eğitimi almamanın (diploma alamadan okulu terk edenlerin) oranı da Alman çocukları arasında yüzde 9 iken, bu oran göçmen çocuklarında yüzde 25'tir.

Bu (ve buna benzer) istatistikler, Almanya'da sosyal ve etnik kökenin okul başarısı açısından belirleyici olduğunu göstermektedir. Çocukların okuldaki başarısında, bu çocukların sosyal ve etnik kökeni, hiçbir endüstri ülkesinde Almanya'da olduğu kadar belirleyici bir unsur değildir.

Göçmen kökenli öğrencilerin okul-

lardaki bu başarısızlıkları ve uyum sorunları siyasal partiler, öğretmen ve bilimciler sendikası, veli örgütleri, öğretmen dernekleri, eğitim ve pedagoji ile ilgili kurum ve kişiler tarafından tartışıldı ve soruna çözümler arandı.

Okullarda göçmen kökenli öğretmen sayısının artırılması bir çözüm önerisi olarak sunuldu. Bu amaçla Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinde Eğitim Bakanı Barbara Sommer'in öncülük ettiği bir dizi kampanya başlatıldı.

Okullara bakıldığında göçmen kökenli öğretmen sayısının az olduğu görülüyor. Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinde okula başlayan tüm çocukların yüzde 30'u artık göçmen bir aileden geliyor ve bu gidişatın önümüzdeki yıllarda hızla artması bekleniyor. Buna karşı Almanya'daki okullarda ders veren öğretmenler içinde göçmen kökenli oranı ise yüzde 1'i geçmiyor.

Bunun üzerine göçmen kökenli anjaje öğretmenler, Eğitim Bakanlığı'nın desteğiyle bir çatı altında toplanmaya

karar verdiler. Kuzey Ren-Vestfalya Eğitim Bakanı Barbara Sommer tarafından, bu öğretmenlerin kurduğu „Netzwerk“ (ilişkiler ağı) resmi olarak Kasım 2007 tarihinde hayata geçirildi. 24 öğretmenle başlayan bu kuruluşa şimdi yaklaşık 150 öğretmen kayıtlı. Netzwerk'in işlerinin koordine edilmesi için, Dr. Antonietta Zeoli, Eğitim Bakanlığı tarafından atandı. Zeoli'nin koordinasyonunda ve RAA Düsseldorf (Regionale Arbeitsstelle zur Förderung von Kindern und Jugendlichen aus Zuwandererfamilien) çatısı altında yürütülen bu projenin 3 yıl gibi uzun bir zaman dilimi boyunca yürütülmesi, Eğitim Bakanlığı'nın bu Netzwerk oluşumuna ne kadar önem verdiğini göstermekte.

Netzwerk'in asıl amacı okullarda göçmen kökenli öğretmenlerin sayısını çoğaltmak. Sayının çoğaltılması için birçok kampanya başlatıldı. Göçmen kökenli lise öğrencileri okullarda, fuarlarda ve hafta sonu seminerlerinde öğretmenlik mesleği hakkında bilgilendirildi.

Öğrenciler dışında ailelere de öğretmenlik mesleği hakkında, öğrencilerin meslek seçimlerinde büyük rol oynadıkları için, tanıtıldı. Bilgilendirme kampanyaları önümüzdeki senelerde de değişik etkinliklerle devam edecek.

Öğretmenler, okullara başvurarak işe alındığından, göçmen kökenli öğretmenlerin okul için büyük bir kazanç oldukları, bakanlık tarafından okul müdürlerine gönderilen yazılarla anlatılmaya çalışıldı.

Netzwerk, üye olan öğretmenlerinin kendilerini belirli konularda mesleki açıdan geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Günlük seminerlerde edindikleri bilgileri, buldukları okullara aktararak, öğrenciler ve öğretmenler arasındaki uyumu hızlandırmaktadırlar. Bunun yanı sıra, öğretmenlik okuyan göçmen kökenli üniversite öğrencilerine ve stajyerlere meslek eğitimi bakımından üniversitelerde ve seminerlerde düzenli dayanışma kurumlarının kurulması için çaba göstermektedir.

Bu kurumda anadili dersi öğretmenleri de bulunmakta. Anadilinin ve böylelikle göçmen kültürünün korunmasının veliler ve öğrenciler için ne kadar büyük bir önem taşıdığı bu öğretmenler tarafından çok iyi bilinmekte olup, anadilinin okullarda korunması için Netzwerk yoluyla gereken mercilere başvurarak, bu isteklerini dile getirebilmekteler.

Göçmen kökenli öğretmenlerin okullara kazanılması hem uyum hem de öğrencilerin başarısı açısından çok önemli. Bu öğretmenler çok dilli olup beraberinde getirdikleri kültürel birikimleriyle aileler ve öğrencilerle çok iyi ilişki kurabilmek için destek, öğrencilere ise örnek olabilmekteler. Böylelikle bu öğretmenler, veliler ile okul arasında bir köprü kurup, Almanca bilmeyen velilerin okula gelmesini sağlamakta, öğrencilere de çalışarak bir yerlere gelebileceğini göstermektedirler.

NRW-Türkçe Gönüllüleri Girişimi ile NRW-Yeşiller Partisi Anadili Konusunu Görüştü

Düsseldorf - Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti Yeşiller Partisi Meclis Grubu ile, NRW- Türkçe Gönüllüleri Girişimi temsilcileri eyalet parlamentosunda biraraya gelerek, okul ve eğitim bakanlığı tarafından hazırlanan yeni yönetmelik taslağı üzerindeki görüşlerini dile getirdiler. NRW- Türkçe Gönüllüleri temsilcileri Dr. Ali Sak, Av. Nazan Topal, Öğretmen-yazar Bahattin Gemici ve Celal Aydemir, Yeşillerin parti grubu göçmenler sözcüsü milletvekili Andrea Asch ve okul politikası sözcüsü milletvekili Sigrid Beer'in hazır bulunduğu toplantıda taraflar Türkçe anadili dersi konusunda fikir birliğine vardılar. NRW- Türkçe Gönüllüleri Girişiminin istemlerini desteklediklerini belirten Yeşiller Partisi politikacıları, parti olarak bu konuda ellerinden gelen çabayı göstereceklerini kaydettiler.

Yeşiller Partisi milletvekilleri Andrea Asch ve Sigrid Beer yaptıkları açıklamada, anadili dersleri ve Türkçe konusunda tam bir görüş birliğine varıldığına ve hangi dil olursa olsun, anadilinin iyi bilinmesinin çok önemli olduğuna yer verdiler. Açıklamada, anadilinin ikinci bir dilin (Almanca gibi) öğrenilmesini kolaylaştırdığı ve çocuğun kişiliğinin gelişmesini olumlu yönde etkilediği vurgulandı.

Kuzey Ren Vestfalya Eyaletinde çok dilliliğin gelişmesi konusunda tutarlı bir çalışmanın olmaması ve üniversitelerde bu ihtiyacı karşılayacak yeterli öğretim dalmının bulunmaması eleştirilirken, gelecekte bu derslerin kaliteli bir şekilde her okul formunda verilmesi için şimdiden tedbirler alınması gerektiği belirtildi.

Yeşiller ve Türkçe Gönüllüleri Girişimi, anadili derslerinin konsolosluklar üzerinden özel olarak verilmesini ve yurtdışından öğretmen getirilmesini çözüm olarak görmüyor. Grup, CDU yönetimindeki eğitim bakanlığının bu yöndeki planlarını da reddediyor. Anadili gibi değer ve yeteneklerin tanınmasıyla entegrasyonun başarıya ulaşabileceğine atıfta bulunan girişimciler, öğretmen eksikliği nedeniyle çocukları Türkçe dersi göremeyen velilerin, meclise ve hükümete (tek olarak veya toplu şekilde) yazılı dilekçe sunmalarını öneriyor. (Die Gaste/Haber)

İlgili ailelerin destek ve ayrıntılı bilgi için başvuru yapabileceği adres ise şöyle: Tel.: 0172-215 31 63; e-posta: elternverband.ruhr@gmx.de

1. Giriş

Bu yazıda ağırlıklı olarak, Münih Üniversitesi'nde² öğretmenlik eğitimi alan öğrencilerin isteğe bağlı olarak okudukları bir ek dal olan "İkinci Dil Olarak Almanca Öğretimi"¹ çerçevesinde öğretilen Türkçe dersleri hakkında bilgi verilecek, öğrencilerin ve öğreticinin bu dersle ilgili deneyimleri aktarılacaktır. Yazının son bölümünde ise Türkçenin Almanya'daki yeri konusunda düşünceler ortaya konacaktır.

2. "İkinci Dil Olarak Almanca Öğretimi" dalı hakkında kısa bilgi:

"İkinci Dil Olarak Almanca Öğretimi" (İDOAÖ) dalı, Bavyera Eyaleti'nde bulunan dokuz üniversitenin dördünde bütün öğretmen adaylarının, asıl alınan öğretmenlik eğitiminin yanı sıra ve bu eğitime ek olarak okunabilmektedir. Bunun dışında, eğitimlerini tamamlayıp okullarda çalışmaya başlamış öğretmenlerin de okuyabildiği bu dal, Bavyera'da Augsburg, Eichstätt, Erlangen-Nürnberg ve Münih üniversitelerinde bulunmaktadır. Okunması isteğe bağlı olan bu dal seçildiğinde öğrencilerin toplam eğitim süresi ortalama bir yıl uzamaktadır.

İDOAÖ bölümü, Münih Üniversitesi'nde bundan 24 yıl önce, 1984-85 Kış Yarıyılı'nda kurulmuştur. 2008 Yaz Yarıyılı'ndaki kayıtlı öğrenci sayısı 172 idi. Bölüm öğrencilerinin çok büyük bir bölümünü Alman kökenli öğrenciler oluşturmakla birlikte, son yıllarda göçmen kökenli öğrencilerin sayısında da belirli bir artış görülmektedir. Göçmen kökenli öğrencilerin öğretmenlik eğitimine daha fazla yönelmeleriyle, bu öğrencilerin İDOAÖ bölümündeki sayıları daha da artacağı söylenebilir.

Şimdiye kadar yalnızca ek dal olarak okunabilen İDOAÖ, Bavyera Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan son Öğretmenlik Sınav Yönetmeliği³ uyarınca, ek dal olarak okunmasının dışında bundan böyle, İlkokul (*Grundschule*) ve Temel Okul (*Hauptschule*) öğretmenliği alanlarında öğrenim gören öğrenciler tarafından ana dal olarak da okunabilecektir.

Bölümün 80'li yıllarda kuruluş nedeni olarak en başta, o yıllarda bütün okul türlerinde, farklı kültürlerden gelen ve Almanca'yı ikinci dil olarak öğrenen hatırı sayılır bir öğrenci kitlesinin varması gösterilebilir. Bu öğrencilerin eğitim başarılarının artırılması için öğretmen adayları, öğrencilerin içinde buldukları sosyokültürel yapıları daha yakından tanımalı ve onların dil gelişimleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalıydılar. Ayrıca, öğretmen adaylarının bu öğrencilerin ve anne babalarının dillerini öğrenmeleri, böylelikle de gerektiğinde onlarla kendi anadillerinde iletişim kurmaları amaçlanıyordu.

Çerçevesi, kurulduğundan beri o an yürürlükte olan Bavyera Öğretmenlik Sınav Yönetmeliği⁴ tarafından çizilen dalda öğretmen adaylarının şu alan-

"İkinci Dil Olarak Almanca Öğretimi"¹ Öğretmenlik Eğitimi Dalı Kapsamında Türkçe

A. Vefa AKSEKİ

lardan dersler alması öngörülmüştür:

- Kültürlerarası öğrenme/Göç ve kimlik araştırmaları
- İkinci dil edinimi araştırmaları / Çokdillilik araştırmaları
- Dil sistemi ve dil kullanımı
- Metin üretimi ve medya
- Metin ve medya alımlaması
- Dil öğretimi kuramı ve uygulaması

Öğrenciler bu alanlarda aldıkları derslerin yanında bir de -yukarıda kısaca değinildiği üzere- *arkadaş dili*⁵ diye Türkçeye çevirebileceğimiz bir dil öğrenmektedirler, ki bu yazıda ağırlıklı olarak bu konu ele alınacaktır.

3. İDOAÖ kapsamındaki *arkadaş dilleri*

Öğrenciler, *arkadaş dili* olarak Münih Üniversitesi'nde halen şu dillerden birini öğrenebilmektedirler: Hırvatça, İtalyanca, İspanyolca, Lehçe, Rusça, Sırpça, Yeni Yunanca ve Türkçe. Bu dillerden yalnızca Türkçe İDOAÖ bölümü içinde öğretilmekte, diğer diller ise ilgili filoloji bölümlerinde öğrenilmektedir. *Arkadaş dili* olarak öğrenilen dillerin 50'li ve 60'lı yıllarda Almanya'ya işçi gönderen ülkelerin ve son birkaç on yılda çok sayıda Alman kökenli göçmenin geldiği ülkelerin dilleri olduğu görülmektedir.

Öğrenciler halen, çoğunlukla üç yıllık boyunca olmak üzere yaklaşık 230 ders saati kadar *arkadaş dili* dersi almaktadırlar. Bu dersle öğrencilerin, seçtikleri *arkadaş dilinde* bilgi ve beceri edinmeleri, dilleri karşılaştırmalı olarak değerlendirmeleri ve öğrendikleri *arkadaş dilini* mesleklerinde kullanma (öğrencilerle ve anne babalarıyla iletişim kurma) yetisine ulaşmaları hedeflenmektedir.

Arkadaş dili dersleri, şu an uygulanan ders programı içinde -yaklaşık 230 ders saatini bulan kapsamıyla- önemli bir yer tutmaktadır.

4. *Arkadaş dili* Türkçe:

4.1. Genel bilgiler

Türkçe, İDOAÖ eğitimi çerçevesinde özel bir yere sahiptir. Bunun nedenleri iki başlık altında toplanabilir:

a) Türkçenin öğretmenlik yaşamındaki önemi:

Okullarda anadili⁶ Türkçe olan öğrencilerin sayısı oldukça büyüktür. Öğ-

retmenler Türkçeyi Türk kökenli öğrenciler ve anne babalarla iletişimde kullanabilirler. Yukarıda belirtilen toplam ders saati kapsamında çok ileri düzeyde Türkçe öğrenmek olanağı olmasa da, Türkçe kullanımının öğretmen öğrenci/anne baba iletişimini güçlendirmeye önemli katkılar yapacağı rahatlıkla söylenebilir.

Türkçe ayrıca, ait olduğu bitişken diller dil ailesinin ilginç bir örneği olmakla, öğretmen adaylarına bükümlü dile bir örnek oluşturan Almanca ile Türkçe arasında karşılaştırma yapma, Almanca'yı ikinci dil olarak öğrenen öğrencilerin dil gelişimi süreçlerini daha iyi anlama, aynı zamanda da kendi anadilleri üzerinde düşünme olanağı sunmaktadır.

b) Türkçenin gündelik yaşamdaki önemi:

Türkiye'den Almanya'ya göç ve Almanya'da Türkçe kullanımı görece uzun bir geçmişe sahiptir. Öğretmen adayları, öğrendikleri Türkçeyi sadece okulda değil, okul dışında da kullanabilirler. Almanya ile Türkiye arasındaki ilişkiler her açıdan gelişmekte ve çeşitlenmektedir. Kültürel ilişkilerdeki gelişmeye örnek olarak, son yıllarda Türkçeden Almanca'ya yapılan yazın çevirilerinin sayısındaki hızlı artış gösterilebilir.

4.2. Sayısal bilgiler:

Son yıllarda İDOAÖ eğitimi çerçevesinde Türkçe öğrenenlerin sayısında artış göze çarpmaktadır. Örneğin 2007/08 Kış Yarıyılı'ndaki Türkçe I dersine 29 öğretmen adayı katılmıştır. 13 Ekim 2008'de başlayacak olan bu yılki Türkçe I dersine de benzer sayıda öğretmen adayının katılması beklenmektedir.

Bu artışın nedenleri arasında yukarıda kısaca değinilen nedenlerin yanında, Almanya'daki Türk kökenli göçmenlerin ve Türkiye'nin, Almanya'daki yazılı ve görsel basında çok çeşitli bağlamlarda, ama her durumda daha çok yer alması gösterilebilir.

4.3. Öğrencilerin Türkçe öğrenme deneyimleri:

Öğrenciler 230 ders saati süren Türkçe derslerinde, Temel Türkçe II, ya da Diller için Avrupa Ortak Referans Çerçevesi'nde⁷ yer aldığı şekliyle A 2⁸ düzeyinde Türkçe öğrenmektedirler. Bu

ki bilimsel tartışmalarda yoğun bir şekilde *birinci dil* kavramı kullanılmaktadır. Bu bağlamda sıkça rastlanan diğer iki kavram ise *kuvvetli dil* ve *zayıf dil* kavramlarıdır.

⁷ Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen.

sürenin sonunda en çok okuduğunu anlama becerisi gelişmekte, bunları birbirlerine yakın ölçülerde duyduğunu anlama, konuşma ve yazma becerileri izlenmektedir. Bazı öğrenciler, Türkçe II ya da Türkçe III'ün bitiminden sonra Türkiye'de Türkçe kurslarına katılarak ya da Türkiye'de staj yaparak Türkçelerini ilerletmektedirler.

Öğrencilerin tamamına yakını Türkçe öğrenme deneyimlerini olumlu olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda en çok vurgulanan konu, Türkçenin kuraldışı az olan bir dil olmasıdır. Öte yandan bir dili öğrenme, bu dil hangi dil olursa olsun, belirli zorlukları da içermektedir. Herşeyden önce, bir dilin belirli bir düzeyde öğrenilmesi için zamana gereksinim vardır. Almanca'dan oldukça farklı dil yapısı nedeniyle Türkçenin temel düzeyde öğrenilmesi/konuşulması, örneğin İngilizcenin temel düzeyde öğrenilmesinden / konuşulmasından daha uzun zaman alabilmektedir.

Bu kısımda öğrencilerin, Türkçe dilbilgisinin bazı alanlarındaki deneyimlerine kısaca değinilecektir.

a) Söyleyiş:

Türkçe, söyleyişi kolay sayılabilecek bir dildir. Alman kökenli öğrenciler Türkçenin söyleyişini kısa sayılabilecek sürede iyi bir şekilde öğrenmektedirler.

b) Sözcük dağarcığı:

Her ne kadar Türkçede çok sayıda Batı kökenli sözcük bulunsada, anadili Almanca olanlar açısından bu sayı, Hint-Avrupa dil ailesinden olan İtalyanca, İspanyolca gibi diğer bir dille karşılaştırıldığında, büyük değildir. Bu bağlamda, temel sözcük dağarcığı oluşturma ve geliştirme, öğretmen ve öğrencilerin yoğun çaba sarfetmesini gerektiren alanların başında gelmektedir.

c) Sözdizimi

Türkçede sözcük gruplarındaki büyük birimlerden küçük birime doğru diziliş, Alman kökenli öğrenciler için zaman zaman zorluk oluşturmaktadır. Çünkü Almanca'da tersine bir diziliş söz konusudur. Bu durum şu örnekte görülebilir: *İtalya'nın kuzeyindeki küçük bir köyün girişinde / am Eingang eines kleinen Dorfes im Norden Italiens.*

d) Benzerlik taşıyan yapılar/Benzerlik taşımayan yapılar

Bir yabancı dili öğrenirken, o dilde bulunan ve kişinin anadilindeki ya da daha önce öğrendiği dillerdeki yapılarla benzerlik gösteren yapılar daha ko-

⁸ A 2 düzeyine ulaşmak için genel olarak 300 ders saatlik bir süre öngörülmektedir.

¹ Didaktik des Deutschen als Zweitsprache.

² Ludwig-Maximilians-Universität München.

³ Lehramtsprüfungsordnung I - LPO I. Bkz. 13 Mart 2008 tarihinde yürürlüğe giren son LPO I..

⁴ Bkz. dipnot 3; § 112.

⁵ Partnersprache.

⁶ *Anadili* kavramı burada gündelik kullanımdaki anlamıyla kullanılmıştır. Son dönemde-

lay öğrenilmektedir. Az benzerliğe sahip ya da dış dünyayı çok farklı şekilde anlatan yapılar ise daha zor öğrenilmektedir. Örneğin Türkçede farklı dilbilgisi özelliklerine sahip yer adları *burada, şurada, orada* ile *burası, şurası, orası* Almandaca sadece *hier, da, dort* sözcükleri aracılığıyla karşılanmaktadır. Bu da, Türkçe öğrenen Alman kökenli öğrenciler açısından bir zorluk oluşturmaktadır. Buna benzer zorlukları, Almandayı ikinci dil olarak öğrenen Türk kökenli öğrenciler de yaşamaktadırlar. Türkçede -DA durum ekiyle ifade edilen ve somut içeriğini dış dünya hakkındaki bilgilerimizle doldurduğumuz yer kavramları (okulda, evde, doktorda, gişede, adada), Almandaca ayrıntılı bir şekilde ifade edilmektedir (in der Schule, zu Hause, beim Arzt, am Schalter, auf der Insel).⁹ Bunun sonucunda, Türk kökenli öğrenciler, daha genel anlamlar içeren *in, bei, zu* gibi ilgeçleri daha sık kullanmaktadırlar.¹⁰

IDOAÖ dalında öğrenim gören ve *arkadaş dili* olarak Türkçeyi seçen Türk kökenli öğrencilerin sayısındaki artış

özellikle son bir yıl içinde gerçekleşmiştir. Bu nedenle onların Türkçe ders deneyimlerine ilişkin kapsamlı bilgi vermek henüz mümkün değildir. Bununla birlikte bu dersin, bir kısmı ilk- ve ortaöğretimde Türkçe derslerine katılmamış Türk kökenli öğrencilere Türkçenin dil yapısını daha yakından tanımak ve Türkçede kullanımbilimsel yetkinliklerini geliştirmek olanağını sunduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır.

4.4. Öğreticinin deneyimleri

Türkçe, oldukça kurallı yapısıyla öğretilmesi zevkli bir dildir. Ders materyalleri, Almanca, İngilizce, İtalyanca gibi dillerle karşılaştırıldığında henüz istenilen ölçüde değildir. Ancak son yıllarda bu alanda yayımlanan ders kitapları ve diğer materyallerin sayısında bir artış olduğu da bir gerçektir. Bu artışa rağmen, her öğreticinin değişen öğrenci gruplarını dikkate alarak kendi ders materyallerini oluşturması gerekmektedir. Bu bağlamda, karikatürler, kısa yazın metinleri, şiirler, atasözleri ve deyimler, fıkralar ilk

akla gelen kaynaklar olarak görülebilir.

Dinlediğini anlama becerisinin gelişmesinde yeni medya araçlarından da (DVD, internet) yararlanılabilir.

5. Sonuç:

Öğretmen adaylarının IDOAÖ dalı çerçevesinde Türkçe öğrenmeleri, pek çok açıdan fayda sağlamaktadır: Öğretmen adayları bu şekilde, öğrencilerin dil öğrenme süreçlerini daha yakından tanımakta ve onların dil gelişimlerini daha iyi destekleyebilmektedirler. Öğretmen adayları öte yandan bu kursların sonunda kendi anadillerine de daha bilinçli olarak yaklaşmakta ve kültürel açıdan zenginleşmektedirler. Bu öğrenme süreciyle öğretmenler, okulda ve toplumda çokkültürlülüğe ve kültürlerarası öğrenmeye önemli bir katkıda bulunmaktadır.

Öğretmen adaylarının Türkçe öğrenmeleri, Türk kökenli öğrenciler açısından ise tanınma duygusunun gelişmesine yol açmakta ve iletişimi güçlendirici bir rol oynamaktadır.

Türkçenin Almanya'daki yerine da-

ha geniş bir çerçeveden bakıldığında, atılması gereken adımlar arasında, daha çok üniversitede Türkçe öğretmenliği bölümlerinin kurularak okullarda daha fazla sayıda Türk kökenli ya da Türk kökenli olmayan öğrencinin Türkçeyi anadili ya da seçmeli yabancı dil olarak öğrenebilmesine olanak sağlanması,¹¹ bunun dışında da Türkçenin, Almanya'nın büyük şehirlerinde kurulacak dil ve kültür merkezleri ve özel inisiyatifler aracılığıyla öğretilmesi sayılabilir. Bu adımların çokdilliliğin gelişmesine ve karşılıklı kültürel zenginleşmeye önemli katkılar sağlayacağı kuşkusuzdur.

⁹ Elbetteki ayrıntılı anlamlar, gerekli olduğunda Türkçede de ifade edilebilmektedir (örneğin *dolabın içinde, yanında, üstünde vb.*).

¹⁰ Benzer bir zorluk -DAn durum eki içeren sözcükleri Almandaca aktarırken de yaşanmaktadır. *Von* mu kullanılacaktır, *aus* mu?

¹¹ Bu bağlamda bkz. 25.10.1996 tarihli Eyalet Eğitim Bakanları Konferansı Tavsiye Kararı (Empfehlung „Interkulturelle Bildung und Erziehung“ Beschluß der Kultusministerkonferenz vom 25.10.1996), 3.3 ve 4.

Göçün 47. Yılında Türk Edebiyatının Almanya'da Ulaştığı Aşama...

Yücel FEYZİOĞLU

Türkçe edebiyat doğal olarak işçi göçünden (1961) daha sonra başladı. İlk ürün Bekir Yıldız'ın "*Türkler Almanya'da*" adlı romanıydı. Roman denilirse tabii. 1966'da yayınlandı. Kendisi ünlü olduktan sonra kitaplarının listesine o kitabı hiç bir zaman almadı. Dört yıl kaldı Almanya'da Bekir Yıldız. Bir matbaa makinesi olarak döndü. Bir çok öykü yazdı Almanya üstüne. Ancak bunlar kısa dönem gözlemleri, birçoğu abartılıydı denilebilir. "*Maria 32 Yaşında*" adlı öykü ile Araba Kazasını anlattığı öyküde olduğu gibi. Birinci öyküde işveren karısı Maria'yi 32. doğum günü nedeniyle iki Türk işçisine peşkeş çeker. İkinci öyküde ise bir Türk yolda el kaldıran bir Alman'ı arabasına alır. Kaza yapar, yaralanır ikisi de. Alman, Türk'ü "beni arabasına aldı, yaralandım" diye mahkemeye verir.

Almanyadaki işçiler, onların yaşamı, içinde yaşadıkları toplum, toplumla olan ilişkileri dehşetle merak ediliyordu Türkiye'de. Birçok ünlü yazar da geldi, röportajlar, anılar, öyküler yazdılar. Kimileri yazdıklarına roman diyordu. Kimileri ise o güzel romanlarının içine bir dış geziyi ya da bir Almanya anısını yama gibi oturtuyordu. Bunlar ara-

sında Orhan Murat Arıburnu'nun şiirlerini, Ümit Kaftancıoğlu'nun 1975 yılında yazdığı "*Almanya dönüşü*" öyküsünü, Başaran'ın tüm yurdu Almanya düşünün sarstığını anlatan şiiri "*Almanya düşleyen köy*", Tomris Uyar'ın 1972'de yazdığı "*Ormanların Gümbürtüsü*", Burhan Arpad'ın 1973'de yazdığı "*Büyük Kapının Önünde Bir Fener*", Mustafa Balel'in "*Kargalar Öterken*"i (1974), Dursun Akçam'ın "*Ballı Ana*"sı (1978), Nevzat Üstün'ün "*Bir Kadın*"ı (1976) adlı öyküleri anmaya değer önemli yapıtlar. Nevzat Üstün'ün bu öyküsü kadınlarımızın bir prototipi olması açısından ilginçtir: Nazife adlı kahramanımız kocasından önce Almanya'ya gelip ekonomik bağımsızlığını elde edince, kimliğini, kişiliğini bulma sürecine girer. Bu süreç de sancılıdır, onun davetiyle Türkiye'den gelen kocası Nazife'nin yeni bir söylem kazandığını, yeni bir kişilik edindiğini görünce, erkeklik egemenliğinin elden gittiğini düşünerek onu bıçaklar. Adalet Ağaoğlu'nun "*Fikrimin İnce Güllü*" adlı romanı bir günde Almanya'dan Türkiye'ye ulaşan mercedesli çılgın Bayramı anlatır. Abbas Sayar'ın "*Dik Bayır*" da Almanya konuludur. Almanya'da bir süre yaşamış olan Necati Tosuner "*San-*

ci... Sanclı..." yı, "*Yengelerimiz*" ile "*Yarım Elma*"yı yayımlar. Füzuran da davetli geldiği Almanya'da bir yıl kalıp söyleşi ve gözlemlerini derlediği, "*Yeni Konuklar*" (1977) ile "*Berlin'in Nar Çiçeği*" adlı romanını (1988) üretir. Hiç bir yazarımız yok ki, şu veya bu şekilde Almanya'ya göçü konu etmemiş olsun. Ayrıca Alman yazarlar da aynı şekilde göçmenleri konu edinen romanlar, öyküler, oyunlar yazdılar. Ama bunlar ayrı bir araştırma konusudur...

Bir de Almanya'da yerleşen, ya da orada yetişen yazarlar ve "yazarlar" var. Hatta bunlar arasında "hayatım roman" deyip kaleme sarılanlar az olmadı. Bunlara ağabeylik yapan bazı yazarlarımız onların yazdıklarına iyi niyetlerle övgüler dolu önsöz-sonsözler yazıyorlardı. Böylece "Yazarlık belgesi"ni de aldıktan sonra yayıncıların kapısına dayandı bu kişiler. Aralarında, dili kullanamayan, tek bir öykü, tek bir şiir okumamış olan, hatta -abartmıyorum- okur yazar olmayan, anılarını banda anlatıp yazdıran bile vardı. Bazı yayıncılar için ekme kapısı açılmıştı. Kitabın baskı parası da ödenince Türkiye'de basılmaya başladı hepsi. "Hayatı roman" olanlara Alman yayıncılar daha çok ilgi gösteriyorlardı. Gözyaşı

ve çırpıntı içinde sıralanan yarım yamalak sözcükler 'Türk Yazarı'nın eseri' ve biraz da otomattan içecek çekmeyi öğrenmiş maymunun marifeti gibi sunuldu topluma. Türk edebiyatına ilginin büyüdüğü bir dönemde, okurların eline bu kötü kitaplar geçti. Ve hem Türkiye'de hem de Almanya'da yurtdışı edebiyatına ilgi bitiverdi. İyi olan tek tük kitaplar da bu hercümerç içinde kaynayıp gitti. Yeniden o ilgiyi yakalamak için yıllarca çaba vermek ve çok nitelikli yapıtlar üretmek gerekiyordu artık. Bu, 'hayatı roman' olanların yaptıkları olumsuz işin bir yanı. Bir de olumlu yanı var: O yazılanlara günü gününe tutulmuş notlar olarak bakmak gerek. Sosyolojik çalışma yapanlara ve insan psikolojisini irdeleyenlere yararı olacak. Bu yanıyla zararlı şeyler değil. Seksenli yıllar böyle bir yayın furyasıyla geçti. Çalışmalarını bin yıllık şiir, masal, öykü geleneğimiz üstüne oturtanları bir yana çıkarırsak bunların hiç biri etki yaratmadı ve kalıcı olmadı. Peki yetenekli arkadaşlarımız yok muydu? Onların yazdıklarının etkisi ne oldu? Bunu da kısaca irdelemek isterdim:

Birkez eşek ya da kağnıyla tarlaya giden o köylü, çiftini çubuğunu orada bırakıp saatte 1000 km hız yapan uça-

ğa bindiği an bir değişime uğramaya başlamıştı. Dilini, kültürünü, geleneğini, göreneğini anlamadığı bir toplumun içine girip, durdurak bilmeyen bant çalışmasının başına geçince, içsel bir çalkantının burgacına düşmüş, hergün biraz daha dolaşık hale dönüşen ruhsal durumu iyice çetrefilleşmişti. İşte edebiyat, insandaki bu değişim ve karmaşayı bütün sıcaklığıyla yakalayıp yazmak değil miydi? Kim yazacaktı bunu?.. Yazarın kendisi de başka boyutlarda bu sürecin, bu değişimin içindeydi ve şaşkıncı zaten. Herşey bir karmaşa, bir uğultuydu ona., Makineler, otobanlar, trenler, sokaklar, radio, televizyon ve insan sesleri bile... Herşey durdurak bilmeyen bir uğultu... Beklemek, gözlemek, araştırmak, dil öğrenmek, not almak, okumak, buradaki toplumu, toplum içindeki ilişkileri kavramak gerekiyordu. Acele edenler yanıldılar. Nitekim 80'li yıllar bitip 90'lı yıllar başlarken yazılanlarda iyileşmeler gözlenmeye başladı. Doksanlı yılların sonuna doğru ise "Hayatım roman" diyenlerin çoğu bu işin kolay olmadığını göremek sahnedeki çekildiler. Bir avuç yazar ve şair kaldı geriye. Bunlar da zaten çalışmalarını eskiden beri sürdürüyorlar, Türkiye'de ve Almanya'da belli bir okur ve izleyenleri var. Yeni ürünleri daha da güzelleşiyor. Bunlardan da bazılarını sıralamak istiyorum. Şair Nevzat Yalçın'ın *Dünya* gazetesinde yayınlanan haftalık kültür sanat yazıları yazar ve sanatçılarımıza yol gösterdi. Akdenizin bereketli topraklarından fıskırmış bir Homeros bir Yunus soyundan gelen bu kadir kıymet bilir şairimiz, coşkusunu, umudunu, sevgisini hepimize aşıladı. Denemeleri bir solukta okunuyor. Ne yazık ki o değerli şiirleri bu yazılar kadar yaygın dolaşıma çıkamadı. Bu, toplumun şiire uzak duruşundan kaynaklanan genel bir sorundur. Belki de äirir kendi bunalımı..

Erken yaşta yitirdiğimiz Fethi Savaşçı fabrika yaşamını betimleyen bir dizi öyküler, şiirler, anılar ve bir de roman yayınladı. Bunlar arasında "*İş Dönüşü*" (1972), "*Özel Ulak*" (1973), "*Ma-*

kinalar Çalışırken" (1983) adlı kitaplarını anabiliriz. Yetmişli yıllarda ilk ün yapanlardan Yüksel Pazarkaya'nın "*Oturma İzni*" öykü (1977), "*Ben Aranyor*" (1989) romanını vurgulamak gerekiyor. Aras Ören de üç kitabı bir arada "*Berlin Üçlemesi*"nde, "*Gündoğduların Yükselişi*" romanında göç konularını işledi. Güney Dalı da Aras Ören ile birlikte saymak gerekiyor. "*E-5*" (1979) romanında, ölen babasını televizyon kutusuyla Türkiye'ye götürürken yolda kutuyu çaldırıp işimizi anlatıyor. Bu romandan sonra bir yığın "yazar"ın böyle alışılmışın dışında konular aramaya çıktıklarını anımsıyorum. Habib Bektaş yazdığı "*Cennetin Öteki Yüzü*", "*Hamriyanım*", "*Gölge Korkusu*" gibi romanlarıyla, Türkiye'nin en önemli roman ödülleri aldı. Sıtkı Salih Gör'ün "*Yaban EP*" ile "*Kehribar ile Tuğra*" adlı kitapları duygu yüklü, Gültekin Emre ile Yaşar Miraç Türkçeyi zenginleştirerek şiirlerini damıtıyor, yazmaya devam ediyorlar. Ali Özenç Çağlar'ın öyküleri, şiirleri olgunlaşarak yayınlıyor. Özgen Ergin'in "*Şarlo Kemal*"ini anmalıyım. Bunlar Elli yaş sınırında ya da ellinin üstünde olan sanatçılar.

Ayrıca kurulan yayınevlerini de anmak gerekiyor: İnfograph, Dağyeli Verlag, Ortadoğu, Önel ve Anadolu Verlag'ı sayabiliriz. Çeşitli dergiler, gazeteler de yayınlandı ve yayınlıyor. Bu arada yazarları besleyen Fakir Baykurt *Edebiyat Kahvesi* ile *Oberhausen Bezek Edebiyat İşliğini* anmam gerekiyor.

Biraz sonra değineceğim bir de genç kuşaklar var ki, hepsinin ismini burada sıralamak olanaklı değil tabii. Bu konudaki çalışmam sonlanmış değil. Bunlar arasında "www.ayrıntı.net" adlı İnternet dergisini yöneten Engin Korelli, Mustafa Cebe gibi yetenekli şair ve öykücülerimizi de yazmadan geçmeyelim. Salih Doruk'un mizah öyküleri emek verildikçe güzelleşiyor, Sırrı Ayhan'ın yaşamın içinden yakaladığı canlılıklar ilginç... Kemal Yalçın'ın "Bilim Tutkusu" çok titiz yazılmış. Bu isimleri daha ço-

ğaltabilirim...

Burada Almanca yazarları da anmak gerekiyor. Zafer Şenocak, Zaimoğlu, Emine Sevgi Özdamar, Zehra Çırak, Osman Engin, Akif Pirinççi Alman okurunu etkileyen yapıtlar üretiyorlar. Kimisi önemli edebiyat ödülleri aldılar. Akif Pirinççi'nin polisileri Almanya'da en çok satan kitaplar oldu. Almanca yazarların sayısı giderek artıyor.

Yurtdışındaki Yazar ve Şairlerin Şansı ve Şanssızlığı

Alman ve Türkiye'deki meslektaşlarına göre elde edilemez bir şansları var. Batılı meslektaşlarına göre değişik bir kültürden gelip hem Alman hem de evrensel kültürün birebir içinde yer alıyorlar. Söz gelimi, "İpekyolu Ülkelerinden Tiyatro Manzaraları Festivali" bitince "Latin Amerika Tiyatroları Festivaline" koşabiliyorlar. Dünyaca ünlü jazz konserleri bitmeden, klasik müzik festivalinin tadına doymaya çalışıyorlar. Avrupa merkezlerinde açılmış çok büyük sergilere gününbirlik gidebilme şansları var. Her alanda müzeler açık. İstedikleri bilimsel gelişmelere ulaşmada olanaklar sonsuz. Yazara bir baskı yok. Çok yetenekli genç bir yazarla oturup kadeh kaldırırken, örneğin Cengiz Aytmatof veya Marquez'le bir söyleşi ortamında bir araya gelebiliyorlar. İki toplumun da duyarlılıklarını ve duyarsızlıklarını yaşıyorlar. Birkaç dil konuşuyorlar. Her iki toplumun da içsel çatışmalarını, psikolojik karmaşalarını kavrayabiliyorlar. İki dilde köprü kurabiliyor, en azından kendi dillerini geliştirme boyutunu yakalayabiliyorlar... Kendilerini yönlendirilmenin dışında tutabiliyorlar şimdilik. Aşla ekmekle boğuşma zulumü altında değiller.

Şanssızlıklarına gelince: Burada ve Türkiye'de geri plana itildikleri duygusunu yaşıyorlar. Bu onların duyarlılıklarını artırma olumluluğunu da içeriyor. Anadillerinde oynadıkları gibi Almanca'yla oynama olanakları yok. Türkiye Türkçesini birebir yaşamıyor-

lar. Birinin ürettiğine öteki olumsuz yanından bakıyor. (Oysa birinin ürettiğini ötekininki asla gölgelemiyor. Tam tersine...) Bu yapıtların tanıtımını yapan tek tük arkadaşlar var, ancak didiklecek eleştirilenler yok. Ama Alman atasözünde olduğu gibi 'Çaresizlik yeni buluşları zorunlu kılıyor'. Kendileri üretirken, yetenekli yazarları, ve eleştirilenleri özendirilmeleri, cesaretlendirmeleri gerekiyor. Zor olanı omuzlayıp götürmek göreviyle karşı karşıyalar. 1960'lı yıllarda başlayan göçün yarattığı karmaşa, insanlar arasında ve insanların kendi içlerinde yaşanan kopuşlar, kırılmalar edebiyata onların öncülüğünde yansıyor ve yansıcak. Öncülüğün çok onurlu yanı olduğu gibi son derece güç yanı da var. Herşeyi yeniden anlamaya çalışmak, değişimi iyi yakalayabilmek, onu sanatsal potada eritebilmek... Kaygan bir toprak üstünde yürüyorlar... Ancak kırk yılda önemli bir birikim elde edildi. Yakın dönemde çok daha başarılı yeni sentezlerle üretilmiş yapıtlar beklenmelidir. Bu betimlediğim, birinci ve ikinci kuşak yazar ve sanatçılar. Bir de üçüncü kuşaktan gelen yazarlar var. Onlar daha olanaklı ortamlarda yetiştiler, daha girişkenler. Ancak onların da şans ve şanssızlıkları var. Avrupada büyümenin bütün avantajlarına sahipken ulusal kültür temelleri zayıf. Bunu fark edenler büyük bir çabayla bu açığı kapatıp yeni sentezlere, yeni yeni renklere yöneliyorlar. Çeşitli merkezlerde kümelenip birbirlerini geliştiriyorlar. Her kentte Türk yazarı var, kimi kent düzeyinde, kimi eyalet düzeyinde etkili oluyor. Yüzyılımızın ilk çeyreğinde onların sesini çok duyacağız. Alman edebiyatına asıl canlılığı Almanlar değil, bunlar ile başka uluslardan buraya gelip yerleşen yazarlar getirecek... Çünkü çok katı kurallar içinde büyütülen Alman meslektaşlarımızın içine sıkıştırdıkları kalıpları parçalamaları hiç de kolay olmayacak. İyi edebiyat yaratmak, biraz da kalıpları parçalamak değil mi? Biz Avrupa'da buna hazırlanıyoruz.

Almanya Edebiyatından Seçki

"*Dik Bayır*", Abbas Sayar
 "*Fikrimin İnce Güllü*", Adalet Ağaoğlu
 "*Gündoğduların Yükselişi*", Aras Ören
 "*Berlin Üçlemesi*", Aras Ören
 "*Almanya Almanya*", Aziz Nesin
 "*Alman Ekmeği*", Bekir Yıldız
 "*Almanya'nın Zencileri*", Dursun Akçam
 "*Türk'ün Almanya Çilesi*", Fahri Özcan
 "*Koca Ren*", Fakir Baykurt
 "*Telli Yol*", Fakir Baykurt
 "*Yüksek Fırımlar*", Fakir Baykurt
 "*İş Arkadaşları*", Fethi Savaşçı
 "*İş Dönüşü*", Fethi Savaşçı
 "*Makinalar Çalışırken*", Fethi Savaşçı
 "*Özel Ulak*", Fethi Savaşçı
 "*Berlin'in Nar Çiçeği*", Füzuzan
 "*Yeni Konuklar*", Füzuzan
 "*Geride Kalanlar*", Gülten Dayıoğlu
 "*E-5*", Güney Dalı
 "*Gölge Korkusu*", Habib Bektaş

Habib Bektaş, "*Hamriyanım*",
 Habib Bektaş, "*Cennetin öteki Yüzü*"
 Macit Koper, "*Giden Tez Geri Dönmez. Göç türkülleri*"
 Mehmet Barlas, "*Terkedilmişler*"
 Mehmet Çakan, "*Almanya'da Yirmi Ay*"
 Necati Tosuner, "*Sanct... Sanct...*"
 Necati Tosuner, "*Yarım Elma*"
 Necati Tosuner, "*Yengelerimiz*"
 Nevzat Üstün "*Boğaların Ölümü*"
 Nevzat Üstün, "*Almanya Almanya*"
 Nevzat Üstün, "*Almanya Beyleri ile Portekiz'in Bahçeleri*"
 Nevzat Üstün, "*Boğaların Ölümü*"
 Özgen Ergin, "*Şarlo Kemal*"
 Sadık Fehmioğlu, "*Rüzgar Selami Almanya'da*"
 Sadık Fehmioğlu, "*Yemen Nire Almanya Nire*"
 Sıtkı Salih Gör, "*Kehribar ile Tuğra*"
 Sıtkı Salih Gör, "*Yaban EP*"
 Vasıf Öngören, "*Almanya Defteri*"
 Yüksel Pazarkaya, "*Ben Aranyor*"
 Yüksel Pazarkaya, "*Oturma İzni*"

Küresel Finans Krizi Üniversite Öğrencilerini Olumsuz Etkiledi

2008'de giderek derinleşen küresel finans krizi, yüksek öğrenimini kredi alarak finanse etmekte olan üniversite öğrencilerini zor durumda bıraktı. 2006'da, yüzde 5,1 faizle verilmeye başlanan öğrenci kredilerinde faiz düzeyi yüzde 6,5'lere ulaştı. Üniversite öğrenimine 2008/09 Kışarıyılında başlayan öğrenciler için bu gelişme, 5 yıl üzerinden yapılan kredi sözleşmelerinin, 2006'ya kıyasla, 4.500 € civarında daha pahalıya malolmasını beraberinde getirecek. Federal devletin Bafög adı altında verdiği eğitim kredisinde de üç yıl öncesine kıyasla önemli bir artış yaşandı. Bafög'te yüzde 3,22 olan faizler, bugün itibarıyla yüzde 6,4'e kadar tırmandı.

Öğrenci harçları uygulamasının yürürlüğe girmesiyle birlikte ucuz kredi arayışına giren üniversitelilerin, finans sektöründeki son gelişmeleri birer güvensizlik faktörü olarak algıladığı gözlemlendi. Öğrenci kredileri alanında öncü olan devlet bankası KfW'nin, yüzde 7 gibi en yüksek faiz artırımını gerçekleştirmesi güvensizliği artırırken, bu durum, ülke genelinde tepkilere yol açtı. Eğitim Bakanı Annette Schavan'ın girişimiyle KfW, faizlerini geriye etkili olarak 1 Ekim'den itibaren yüzde 6,5'e indirdi.

Özel bankalardan farkı olarak devlet bankaları, öğrencilerin ekonomik durumlarını kredi almında önkoşul saymadığından, genel olarak üniversitelilerin tercih ettiği bankalar konumunda. Öğrenciler aldıkları kredileri, yüksek öğrenimleri boyunca üniversite masrafları yanı sıra, özellikle de geçimlerini sağlamak amacıyla kullanmaktalar.

Almanya Genelinde Onbinlerce Öğrenci Eğitim Koşullarını Protesto Etti

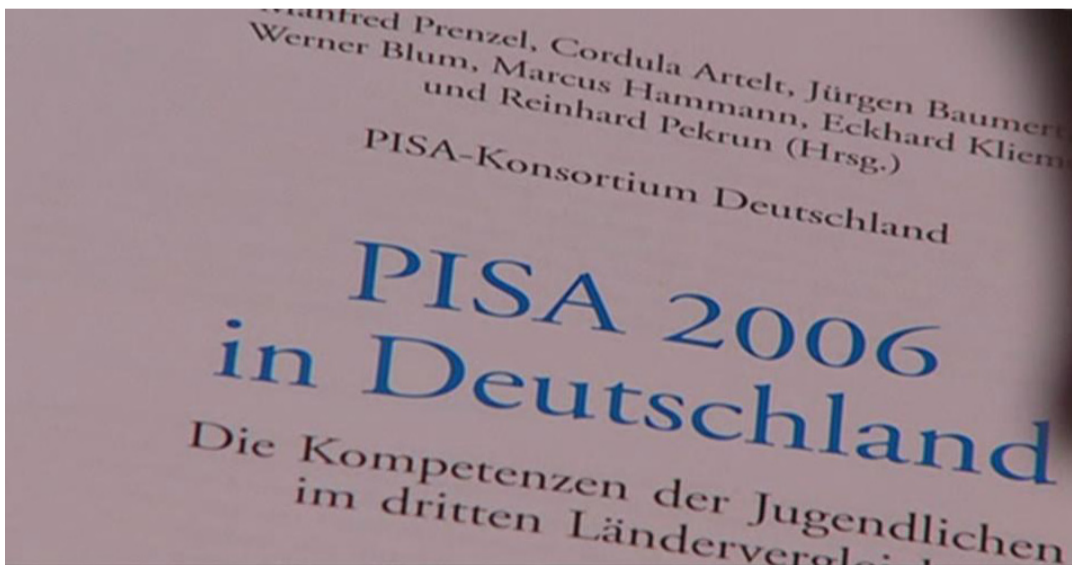

Yaklaşık 40 ilde düzenlenen ve 80.000'i aşkın öğrencinin katıldığı protesto gösterileri Almanya çapında büyük yankı uyandırdı. Üç boyutlu eğitim sisteminin kaldırılması, herkese eşit eğitim hakkı ve öğrenim gereçleri temini için daha fazla yatırım talep eden öğrenciler, Berlin başta olmak üzere Hamburg, Frankfurt, Münih, Stuttgart ve Hannover gibi büyük şehirlerde geniş katılım sağlayarak toplandı. Lise döneminin 12 yıla indirilmesiyle birlikte ortaya çıkan ders yoğunluğu yanı sıra, okullarda öğretmen eksikliğinin devam etmesi ve sınıfların dolu olması, göstericilerin tepkisini çeken diğer sorunlar oldu.

Bazı bölgelerde öğrenciler, okuldan atılma ihtarı almalarına rağmen protestolara katıldı. Erfurt'ta okul bakanlığını işgal eden bir grup, kendilerine ceza verilmeyeceği güvencesini alıncaya dek buradan ayrılmadı. Berlin'de de binin üzerinde öğrenci Humboldt Üniversitesi'ne girerek, yerleşkeyi bir süre elinde tuttu.

"Schulaction" oluşumu tarafından organize edilen bu protestolara muhalefet partilerinden ve Bilim ve Eğitim Sendikası GEW'den de destek geldi. Öğrenciler solganlarla, devletin eğitimdeki sorunlara değil, finans krizi nedeniyle Bankalara ağırlık vermesini eleştirdi. (Die Gaste/Haber)

Eyaletler Arası Eğitim Düzeyine Yönelik 2006 Pisa Araştırması'nın Sonuçları Açıklandı

OECD tarafından ülkeler arası düzeyde ve her üç yılda bir düzenlenen Pisa Araştırmaları'na paralel olarak Almanya'da, 16 eyaletin katılımıyla gerçekleştirilen '2006 Pisa Araştırması'nın sonuçları açıklandı. Buna göre bütün eyaletler fen bilimlerinde ilerleme gösterirken, Saksonya Eyaleti, Bavyera'yı geçerek sıralamada birinci oldu. Saksonya'nın bu başarısına, 'Hauptschule'lerini kaldırarak iki raylı okul sistemine geçmesi ve zayıf öğrencileri yoğun bir şekilde teşvik etmesi neden olarak gösterildi. Başarıdaki diğer bir etmen olarak, öğrenci sayısının gerilemesiyle sınıfların küçülmesi ve öğretmen sayısının da aynı zamanda sabit tutulması gösterildi.

Sonuçlara göre bütün eyaletlerde, fen bilimleri ve diğer dallarda ilerleme sağlanırken, eyaletler arasındaki eğitim açığı da azaltılabildi.

Pisa araştırmacıları, ilerlemelere rağmen eyaletler arasındaki farkın kaygı verici olduğunu belirtti. Almanya Pisa araştırması koordinatörü Manfred Prenzel, ARD'ye yaptığı açıklamada, çocukların, eyaletlerdeki farklı koşullar nedeniyle yetersiz eğitimlerini eşitlik açısından bir sorun olarak tanımladı.

2006 Pisa eyaletler karşılaştırması, sıralama birincisi Saksonya ile sonuncu olan Bremen'deki yaşıt öğrenciler arasında, iki eğitim yılına eşit düşen bir fark olduğunu da ortaya koydu. Bremen'in her araştırmada son sırada yer almasını ise Kültür Bakanları Konferansı Başkanı Annegret Kramp-Karrenbauer, doğu eyaletlerinden farklı olarak Bremen'in göç sorunsalına sahip olmasıyla ve buradan kaynaklanan görevlerinin bulunmasıyla açıkladı.

Pisa araştırması, sosyal katmanın hala belirleyici bir rol oynadığını gösterirken, Bilim ve Eğitim Sendikası (GEW) Başkan Vekili Marianne Demmer, zayıf olan öğrencilerin ve göçmen çocukların bireysel teşvikine derhal yatırım yapılması gerektiğini vurguladı.